БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 16 (8238)
ЯНВАРИИН 19
СУББОТО
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Эрэгтэй ба эмэгтэй колхознигууд, МТС ба совхозуудай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд болбол хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөн дэбжээхээр КПСС-эй XX съездээр табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ бэзэ гэжэ батаар найдажа байһанаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элишэлэн мэдүүлнэ.

Колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ, партийна, профсоюзна, комсомольско организацинуудта, советскэ ба хүдөө ажахын органуудта, мэргэжэлтэд болон хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй

ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Баатарлиг ажалай, ажахыда ба культурна байгуулалтада үргэн далайсата хүдэлмэриин жэл — 1956 он дүүрэбэ. Мүнөө хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые гаргахада, шэнэ 1957 оной зорилгонуудые табихада болохо байна.

Зургаадахи табанжэлдэ арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ замуудые хараалһан, промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээ болон далайсые тодорхойлһон Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй ленинскэ туг доро 1956 он үнгэрөө.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон манай ороной ажалшад партиингаа ударидалгаар үнгэрэгшэ жэлдэ промышленность болон хүдөө ажахыгаа хүгжөөлгэдөө ехэ амжалта туйлаа.

Хүдэлмэришэн анги, техническэ интеллигенци социалистическэ индустриин саашанхи хүгжэлтые хангаа. Арадай ажахын бүхы һалбарида хэрэгтэй металл, нүүрһэн, нефть, машина, түхеэрэлтэ болон материалнууд орон доторнай үдэрһөө үдэр бүри улам ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд нилээд ехэ амжалта туйлаа. Хүдөө ажахын продукци, илангаяа ороохо тараан ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Область, хизаар, республикануудай олохон совхозууд болон колхозууд ороохото культурануудай ургасые дээшэлүүлжэ шадаа. Шэнэ ба боро газар ашаглалга хадаа ороохо таряа улам ехээр абадаг болоходо шиидхэхы үүргэтэй байба. Тэрээнгүйгөөр ороохо таряа ехэ болгохо асуудалые бидэнэр иимэ һайнаар шиидхэжэ шадахагүй байгаабди гэжэ мүнөө хүн бүхэндэ эли болонхой. Шэнэ газар ашаглаха гэжэ Парти, Правительствын табиһан зорилгые бүгэдэ араднай дэмжэһэн байна. Энэ зорилгые шиидхэхын түлөө бүхы советскэ арад эдэбхитэйгээр ажаллаа. Тэрэнэй ашаар уридшалан хараалһан түсэбөө 3 дахин шахуугаар үлүүлэн дүүргэхэ ба 35,5 миллион гектар газар ашаглаха арга олгогдоо.

Шэнэ ба боро газар ашаглалга хадаа үнгэрэгшэ жэлдэ ороохо таряа нилээд ехээр абаха, тиигэжэ мүн ороохо таряа ехээр бэлэдхэхэ арга боломжо манай гүрэндэ олгоһон байха юм. Орон дотор жэлдээ 2—2,5 миллиард пүүд ороохо тариянай бэлдэгдэхэдэнь урда жэлнүүдтэ аргагүй ехэ амжалта гээшэ гэжэ һанагдадаг байгаа һэн. Тиимэһээ 1956 ондо гүрэндөө 3,3 миллиард үлүүтэй пүүд ороохо таряа үгэһэн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй баярлангүй байха арганьгүй, тэрэнь яһалашье ойлгосотой байна. Ондоо продуктнуудаар һэлгэгдэһэн ороохо тараан тэрээнэй тоодо оролсоногүй.

Орон дотор ороохо таряа ехээр үйлэдбэрилдэг болохо гэһэн Парти, Правительствын шиидхэбэриие амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан шэнэ газар ашаглагшад бүгэдэарадай һайшаалда хүртэбэ. Шэнэ ба боро газар ашаглалгадаа элитэ ехэ амжалта туйлаһанай, 1956 ондо ороохо таряа ехээр үйлэдбэрилһэнэй, гүрэндэ таряа тушааха уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө Казахска ССР, Алтайн, Красноярска хизаарнууд, Омско, Новосибирскэ, Челябинска, Саратовска областьнууд Ленинэй орденоор шагнагдаба. Шэнэ газар ашаглажа байгаа районуудай 90 мянга гаран колхознигууд, трактористнууд, комбайнернууд, мэргэжэлтэд болон бусад хүдэлмэрилэгшэд правительственна шангуудта хүртэһэн байна. Социалистическэ байгуулалтада комсомолецууд болон советскэ залуушуулай ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, шэнэ ба боро газар ашаглалга дээрэ тэдэнэй шэн зоригтойгоор ажаллаһанай түлөө залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунистическэ Союз Ленинэй орденоор шагнагдаһан байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хлопок, сахарна свёкло, овощь, илангаяа хартаабха тарижа ургуулга, бэлэдхэлгэ нилээд дээшэлүүлэгдээ. 1955 онойхидо орходоо 481 мянган тонно хлопок үлүү ехээр бэлэдхэгдэһэн байна. Хлопок тарилгые хүгжөөлгэдөө үрэ һайнтай, ехэ хүдэлмэри хэһэнэй, хлопок бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө Узбекскэ ССР, Таджикска ССР, Туркменскэ ССР, Киргизскэ ССР Ленинэй орденоор шагнагдаба. Тэрэшэлэн Казахстан 1955 онойхидо орходоо хлопок һураггүй ехээр бэлэдхэһэн байна.

Манай ороной колхозууд ба совхозууд малажал хүгжөөлгэдөө, мяха болон илангаяа һү абалгадаа яһала ехэ амжалта туйлаа. Колхозуудта һү һаалгаяа бүхыдэнь жэл соо 32 процент, 1953 онойхитой сасуулхада хоёр дахин шахуу ехэ болоо. Хэрбээ 1945 онһоо 1953 он болотор орон дотор бүхы дээрээ колхозуудта үнеэн бүриһөө һү һаалга дунда зэргээр миил 67 килограммаар нэмэһэн һаа, гурбан жэлэй турша соо гэхэ гү, али 1953 онһоо 1956 он болотор үнеэн бүриһөө һү һаалга 585 килограммаар, тиихэдэ гансахан 1955—1956 оной ажахын жэл соо 337 килограммаар нэмэһэн байна. Һү бэлэдхэхэ ба худалдан абаха жэлэй түсэб болзорһоо һураггүй урид дүүргэгдэһэн, 1955 онойхидо орходоо гүрэндэ һүн 3,8 миллион тонно ехээр гэхэ гү, али 28 процент ехээр тушаагдаһан байха юм. Орон дотор 1956 ондо малай тоо 1955 онойхитой сасуулхада 20 процентээр, 1953 онойхитой сасуулхада—45 процентээр ехээр абтаа.

Российска Федерациин олохон областьнуудай колхозууд, Украинын ба Молдавска ССР-эй колхозууд һү һаахадаа ехэхэн амжалта туйлаһан байна. Украинска ССР-эй колхозууд ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1967 килограмм гэхэ гү, али урда жэлэйхидээ орходоо 501 килограмм һү үлүү ехээр һаагаа. Московско областиин колхозууд үнеэн бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 2717 килограмм, Рязанска областиин колхозууд—2656 килограмм һү һаадаг болоо. Гансахан жэлэй турша соо Запорожско областиин колхозууд һү һаалгаяа 1026 килограммаар, Днепропетровско —916, Орловско — 837, Сталинска—831, Тульска—815, Херсонско—777 килограммаар нэмээһэн байха юм.

Олон колхозууд ба совхозууд тэрэшэлэн мяха ехээр абадаг болоо. 1956 ондо колхозууд 9 миллион шахуу гэхэ гү, али 1955 онойхидоо орходоо 2,1 дахин олон гахай шахаһан байна. 1956 ондо гүрэн элдэб газарһаа малнуудые 1955 онойхидо орходоо 9 процент олоор бэлэдхэһэн ба худалдажа абаһан байна.

Малажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилһэнэй түлөө Московско, Воронежско областьнууд Ленинэй орденоор шагнагдаа. Украинска ССР-эй колхозууд болон совхозууд мяха ехээр абадаг болоо. Мяха бэлэдхэхэ ба худалдан абаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ, гүрэндэ 1955 онойхидо орходоо 35 процент ехээр мяха тушаагаа. Республикын колхозууд ажахын үнгэрэгшэ жэл соо 3,8 миллион толгой гэхэ гү, али урда жэлэйхидэнь орходоо 2,5 дахин олон гахай шахаһан байна. Тиихэдэ гүрэндэ колхозуудай тушааһан ба худалдаһан мяханай 41 процентнь гахайн мяхан байба. Молдавска ССР-эй Краснодарска хизаарай колхозууд 1955 онойхидо орходоо мяха һураггүй ехээр үйлэдбэрилһэн ба гүрэндэ тушааһан байха юм. 1956 ондо Краснодарска хизаарта 400 мянга шахуу толгой гэхэ гү, али 1955 онойхидо орходоо хоёр дахин шахуу олон гахай шахагдаа. Энэ хадаа гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжо тус хизаарта олгоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ Молдавска ССР гүрэндэ 58 мянган тонно гэхэ гү, али 1955 онойхидо орходоо 33 процент ехээр мяха тушааһан, худалдаһан байна. Тиихэдэ эндэхи колхозууд 1956 ондо 1955 онойхиһоо 25 процент ехээр мяха гүрэндөө тушааһан, худалдаһан байха юм.

Манай совхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ хүдэлмэреэ һайжаруулаа; гүрэндэ таряа, һү, хартаабха, овощь ба бусад продуктнуудые жэлһээ жэлдэ улам ехээр тушаадаг боложо байна. 1956 ондо совхозууд гүрэндэ 933 миллион пүүд гэхэ гү, али 1955 онойхидо орходоо 3 дахин шахуу ехэ таряа тушаагаа.

Ехээр механизацилагдаһан, томо социалистическэ хүдөө ажахымнай ямар ехэ арга боломжотой байһые эдэ тоо баримтанууд гэршэлнэ. Теэд хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ саашадань ехэдхэхэ арга боломжоёо 1956 ондо зарим колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудай, зарим районууд, областьнууд, хизаарнууд ба республикануудай гүйсэд дүүрэнээр хэрэглээгүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Һүнэй малажал хүгжөөхэ зохид эрхэ байдалтай байһан Белорусска ССР-эй колхозуудта 1956 ондо үнеэн бүриһөө оройдоо 1215 килограмм һүнэй һаагдаһые, тиихэдэ орон дотор бүхы дээрээ һү һаалгын 337 килограммаар нэмээд байхада эндэ миил 214 килограммаар нэмэһэн ябадалые таарамжатай гэхээр гээшэ аал. Үгышье һаа, жэшээнь, Ленинградска областиин колхозуудай үнеэн бүриһөө 2284 килограмм һү һаадаг болоод байхадань, тэрэнэй хүршэ Новгородско, Вологодско, Великолукска областьнуудай колхозууд мянган килограмм һү багаар һааһан байна. Харьковска областиин колхозуудта эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 161 центнер һү һаагдана, тиихэдэнь тэрэнэй хүршэ Сумска областиин колхозуудта—113, Белгородско областиин колхозуудта — миил 87 центнер һүн һаагдана.

Байгаалиингаа, экономическа ба бусад эрхэ байдалһаа боложо, Тульска, Орловско областьнуудай колхозууд һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлжэ шадахагүй гэжэ эдэ областьнуудай энээнэй урда тээхи хүтэлбэрилэгшэд хэдэн жэлэй саада тээ хэлэдэг һэн. Теэд иимэ үгэнүүдэй ямаршье үндэһэ баримтагүй байһыень үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи колхозуудай хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд харуулаа. Орловско, Тульска областьнуудта арга боломжонууд үшөөл гүйсэд хэрэглэгдээгүй гэжэ хэлэхээр байбашье, эдэ областьнуудай колхозууд нэгэ жэлэй турша соо һү һаалгаяа 800 килограммһаа үлүүгээр нэмээһэн байна.

Мяха ехээр абадаг болохо асуудал манайда мүнөө дээрээ үшөөл тон удаанаар шиидхэгдэнэ. Олохон областьнууд, хизаарнууд ба республикануудта бии байһан арга боломжонуудай муугаар хэрэглэгдэдэг ябадал энээнэй гол шалтагаан болоно. 1956 ондо Украина гүрэндэ мяха тушаалгаяа 1955 онойхидо орходоо яахадаа 35 процентээр дээшэлүүлжэ шадааб, Воронежско область дотор гүрэндэ мяха тушаалга яахадаа 1,8 дахин дээшэлүүлэгдээб гэжэ асуугдана. Тиихэ үедэнь, Российска Федераци бүхы дээрээ үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ мяха тушаалгаяа оройдоо 8,2 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Куйбышевска, Курганска областьнуудта мяха үйлэдбэрилгэ ба бэлэдхэлгэ илангаяа муугаар ябуулагдана. Эдэ областьнууд гүрэндэ мяха тушаалгаяа нэмээгээгүй, харин хорооһон байха юм. Пензенскэ, Ростовско, Свердловско областьнууд гүрэндэ мяха тушаалгаяа дээшэлүүлээгүй шахуу. Литовско ССР-тэ, Латвийска ССР-тэ, Грузинска ССР-тэ мяха үйлэдбэрилгэ мүн лэ хангалтагүй байна. Эдэ областьнууд болон республиканууд гахай үсхэбэрилгэ ба шахалгые ёһотой һайнаар эрхилнэгүй, эбэртэ бодо малай, хонидой тоо толгойе хороохогүй, бэлшээн таргалуулха хэрэгтэ зохихо анхарал хандуулнагүй.

Гансал Украинын, Воронежско областиин колхозууд ба совхозууд мяха абалга болон гүрэндэ тушаалгые эрид дээшэлүүлхэ арга боломжотой байгаа юм гү? Үгы даа, тиимэ бэшэ. Бүхы областьнууд иимэ арга боломжотой байгаа. Али нэгэн область, хизаар болон республикада, али нэгэн ажахыда мяха ехээр абадаг болохо зорилгын имагтал шадамараар, габшагайгаар, үсэд зоримгойгоор шиидхэгдэбэл, энэ хэрэгтэ амжалта туйлагдаха зэргэтэй байгаа бшуу.

1956 он хадаа хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлхэ тушаа зургаадахи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ эхилһэн жэл болоо, тиимэһээ 1957 он хүдөө ажахын бүхы һалбариие саашадань хүгжөөхэ, түбхын түрүүн ороохо таряа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, һүнэй ба илангаяа мяханай малые үдхэхэ, газартаряаланһай, малажалай продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо, манай ороной ажалшадай хэрэглэмжые хангаха ехэ хубилалтын жэл болохо ёһотой гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Хүдөө ажахын продукт абалгаар зургаадахи табанжэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын тулада район бүхэнэй, район соохи колхоз, совхоз бүхэнэй хамаг арга боломжонуудаа, резервнүүдээ хараадаа абажа бодомжолон зохёогдоһон түсэбтэй байхаар ажал хэрэгээ табиха шухала. Үйлэдбэреэ хэр түргэнөөр саашадань хүгжөөхэ, табанжэлэй он бүридэнь ямар продукт, хэды шэнээн хэмжээтэйгээр абадаг болохо шухалаб гэжэ эдэ түсэбүүд соонь хараалагдаһан байха ёһотой.

Партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай зүгһөө хүдөө ажахые хүтэлбэрилгые саашадань һайжаруулһан лэ ушарта зургаадахи табанжэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго шиидхэгдэжэ болохо байна. Ямаршье колхозой, совхозой гээгдэлые богонихон болзор соо — нэгэ жэлэй турша соо усадхаха гээшэ партийна болон советскэ нютагай органуудай, хамагай түрүүндэ партиин райкомуудай, райгүйсэдкомуудай болон машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй шадабари болон оролдолгоһоо имагтал дулдыдадаг байһаниинь мүнөө арсашагүй эли болоод байна.

Колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, тэдэнтэй хододоо хүдэлмэри ябуулха гээшэ хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ гол шухала ба шиидхэхы асуудалнууд болодог байгаа, болоһооршье гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет һануулна. Жэшээшье харуулһанай хэрэг үгы байна. Юуб гэхэдэ, шадабаритай, бэлэдхэл һайнтай хүнүүдые хүтэлбэрилэгшэдөөр дэбжүүлһэнэй ашаар ямар нэгэн колхоз гү, али районой нэгэ жэлэй турша соо түрүүшүүлэй зэргэдэ ороһон ушар мүнөө тон олон юм.

Гэбэшье, колхозууд болон совхозуудта хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые шэлэжэ табиха талаар нэгэн үедэ ехэ хүдэлмэри хээд, партийна болон советскэ органуудай олон хүтэлбэрилэгшэд һүүлэй үедэ энэ хэрэгтэ анхаралаа һулаар табидаг болоо. Тиимэһээ, 1956 ондо ажал хүдэлмэринь һайжархаһаа байтагай, бүри муудаһан колхозуудай бии байһые партиин зарим обкомуудай, мүн райкомуудайшье хүтэлбэрилэгшэдэй гэнтэ мэдэжэрхиһэниинь гайхалтай бэшэ болоно. Иимэ ушар яахадаа тохёолдооб гэхэдэ, түрүүлэгшэнэрые шэлэн олохо хэрэгтэ зарим газарта хайша хэрэгээр хандажа, бэлэдхэл багатай, үүсхэл эдэбхигүй, заримдаа өөртэнь даалгагдаһан ехэ хүндэтэй хэрэгые үнэн сэхээр дүүргэхые хүсэдэгшьегүй хүнүүд олон колхозуудта хүдэлмэрилхөөр эльгээгдэһэн байгаа бшуу. Колхозуудай түрүүлэгшэнэрээр эльгээгдэгшэдэй дунда, тэндэ саг зуура хүдэлхэеэ ошообди гэжэ өөһэдыгөө тоолодог тиимэ хүдэлмэрилэгшэд бии. Иимэ түрүүлэгшэнэр һайн хүтэлбэрилэгшэд боложо шадахагүй. Колхозой түрүүлэгшэ колхоздоо гэр гэхи болонхой, колхозойнгоо байдал тухай бүхы һаналаа табидаг, колхознигуудтай хамта колхозойнгоо бүхы амжалтануудаар баясадаг, дутуунууд тухайнь гэмшэдэг хүн байха зэргэтэй. Ажал хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандадаг, хүдэлмэриһөө хулжадаг хүнүүдтэ хэмжээ абаха, зэмыень амасуулха хэрэгтэй. Культурна, ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, тэрэнэй түлөө һанаага зободог түрүүлэгшэгүйгөөр колхоз ажахыгаа дэбжээжэ шадахагүй.

Колхозуудай хүдэлмэрие һайжаруулхын тулада хамтынгаа ажалда колхознигуудые бүри эдэбхитэйгээр хабаададаг болгохо, журам бэхижүүлхэ ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гээшэ зайлашагүй шухала болоно. Тиимэһээ элдэб шалтаг бариад, зарим колхознигуудай ниитынгээ ажахыдахи ажал хүдэлмэриһөө хулжан зайсадаг ябадалай хэдэ хэдэн колхозуудта үзэгдэдэг байһые зүйтэйдэ тоолохын аргагүй. Тэрээнһээ уламжалан иимэ колхозууд хүдөө ажахын хүдэлмэрие хаһа саг соонь дүүргэжэ үрдинэгүй. Тэрэнь үйлэдбэриин ургалтада муугаар нүлөөлжэ, үнэн сэхээр хүдэлмэрилдэг колхознигуудай ажалай түлөөһэ доошолуулна. Иимэ байдалые тэсэжэ болохогүй. Хамтынгаа ажалда иимээр хандадаг колхознигууд тухай асуудал колхоз бүридэ анхаралтайгаар хаража үзэгдөөд, иимэ тааруугүй ябадал гараһанай шалтагаан элирүүлэгдэхэ, хүмүүжүүлгын тодорхой хэмжээнүүд абтаха, шухала болоһон ушарта хүдөө ажахын артельнүүдэй оролдосогүй нозог гэшүүдтэ зэмэ ашагдаха ёһотой. Колхозой ажалда колхознигууд ямаршье илгаагүйгөөр бултадаа эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатай. Имагтал иигээд байгаа һаа, колхозой ниитын ажахые хүгжөөлгэдэ амжалта туйлажа, тиимэ болохолоороо, колхознигуудай байдалые һайжаруулжа болохо байна бшуу.

Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан материальна зүйлнүүд болон мүнгэ зөөрэ эгээн лэ бодомжотойгоор, ашаг үрэ ехэтэйгээр ашагладаг болохо зорилгые партийна организацинуудай, советскэ болон ажахын органуудай үмэнэ КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленум табиһан байна. Пленумэй шиидхэбэри хүдөө ажахыда мүн лэ хамаадана. Хүдөө ажахыда доторойнь арга боломжонууд дутуугаар хэрэглэгдэнэ, ажал эмхидхэлгэдэ ехэ дутуунууд бии, мүнгэ зөөриин жэжэ жэжээр сасан тараагдадаг дээрэһээ, һомологдоһон мүнгэ зөөринь хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэн абалгада аша туһаяа түргэнөөр харюулдаггүй байна.

1957 ондо бидэнэй шиидхэхэ ёһотой хэдэн тодорхой зорилгонуудые энэ бэшэг дотор табиха шухала гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет тоолохо байна.

Талха хилээмэн манайда жэлһээ жэлдэ ехээр эдигдэдэг боложо байна, тиимэһээ ороохо таряа бүри ехээр ургуулан абаха тухай асуудал манай саашанхи эгээн шухала, хойшолуулашагүй зорилго болохо байна. Тиимын тула шэнэ ба боро газар саашадаа элдүүрилэн ашаглаха асуудалнуудта анхаралаа һуладхажа болохогүй. Техникэ үшөө нэмээжэ абангүйгөөр, тракторнууд болон хүдөө ажахын бусад машинануудые бүри һайнаар хэрэглэһэнэй ашаар ороохото культура тарихын тулада 1957 ондо 4—5 миллион гектар шэнэ газар үшөө нэмэжэ хахалбал һайн байгаа. Шэнэ газар саашадаа элдүүрилэн ашаглаха хэрэгтэ Уралай, Сибириин, Поволжиин болон Казахстанай хизаарнууд болон областьнууд дахяад лэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Гэбэшье, манай ороной бүхы районуудта газарые һайнаар, хүсэдөөр ашаглаха, тэрэ тоодо ороохото культурануудые тарихын тулада газар элдүүрилхэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Тарилгын талмайн энэ тэрэ культурануудта ямараар хубаагдаһаниие үшөө дахин шэнээр хаража үзэн хубилгаха, газараа бүри бодолтойгоор хэрэглэһэнэй ашаар 1957 ондо ороохото культурануудай тарилгын талмайе нэмэжэ ехэ болгохо хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ гээшэ газартаряалангай гол зорилго болоно. Һүүлэй үедэ ургаса дээшэлүүлхэ талаар олон хизаарнууд, областьнууд болон республиканууд элитэ амжалта туйлаа. Гэбэшье, орон дотороо ниитэ дээрэнь абажа харахада ургаса үшөөл багашаг байһаар. Энээн тушаа үгэ хүүр нилээд дэлгэгдэдэг болобошье, бодото юумэ багаар хэгдэнэ.

Ургасые дээшэлүүлхэ гээшэ бүгэдэарадай, гүрэн түрын удхатай зорилго байха ёһотой, тэрэниие шэнэ болон боро газар элдүүрилхэ асуудалнуудые Парти, Правительствын хүтэлбэреэр манай бүхы ороной шиидхэһэндэл адляар бидэнэр шиидхэхэ ёһотойбди. Гүрэнэйнгөө угаа ехэ резервые саашадаа хэрэглэнгүй орхижо шадахагүй байнабди.

Область бүхэндэ, мүн бүхы шахуу райондо хүдөө ажахын хамаг культурануудай үндэр ургаса абадаг ажахынуудые ямаршье жэлдэ оложо болохо байһан тухай дурдаһанай хэрэг үгы байна. Ажахын социалистическэ системэтэй, техническэ угаа ехэ арга боломжотой байһан аад, түрүү ажахынуудай дүй дүршэл бүхы колхозууд болон совхозуудта юундэ дэлгэрүүлжэ шадахагүйбибди гэжэ асуухаар байна. Эндэ ямаршье хүндэтэй шалтагаан үгы. Бүхы юумэ имагтал хүтэлбэриһөө, түрүү ажахынуудай дүй дүршэлые бүхы колхозууд болон совхозуудта богонихон саг соо дэлгэрүүлхэ гэжэ хүтэлбэрилэгшэдэй эрмэлзэлгэ оролдолгоһоо дулдыдаха байна.

Хүдөө ажахын культурануудые тарижа ургуулха агротехникын гуримые сахиха гээшэ ургаса дээшэлүүлхэ гол аргануудай нэгэн болоно. Хахалалгын гүнзэгы гүйхэн, тарилгын болзор, үрэһээ хаялгын гүнзэгы, мүн үрэһэ хаяха нормо гэхэ зэргын агротехническэ заабаринуудые болон агротехническэ бусад эрилтэнүүдые олон колхозууд болон совхозуудта олонхидоо сахигдадаггүй байһан иимэ баримтануудые саашадаа тэсэжэ болохогүй.

Хүдөө ажалай онсо өөрэ талань юуб гэхэдэ, хүрьһэ элдүүрилжэ гү, али тарилга хэжэ байхадаа, мүн тарилгын хойноһоо харууһалжа гү, али хуряажа байхадаа агротехникые багаханааршье эбдэбэл ехэ гээлтэ хоролто болохоһоо гадна, мүн гаргашалагдаһан бүхы хүсэн, зөөри зөөшэ хиидэ хосоржошье болохо байна. Тиимэһээ агротехникые эбдэгшэдтэ бидэнэр илангаяа эбсэшэгүйгөөр хандажа, газартаряалан эрхилэлгын культурые хаа хаанагүй дээдэ хэмжээндэ гаргаха ёһотойбди.

Органическа үтэгжүүлгэ бэлдэхэ ба хэрэглэхэ гээшэ илангаяа РСФСР-эй хара хүрьһэтэбэшэ зонодо, Белоруссида, Прибалтикада, Украинын Полесидэ тон шухала асуудал болоно. Гэхэ зуура, эдэ асуудалнууд ёһотой һайнаар шиидхэгдэнэгүй. Шэбхэ, торф, компост гэхэ мэтын органическа үтэгжүүлгэнүүдые бэлдэхэ ба хэрэглэхэ асуудалнуудые тусхай хиналтада абаха, эдэ үтэгжүүлгэнүүдые ямаршье ажахыда хүсэд хүрэхэ хэмжээтэйгээр бэлдэжэ шадахаар ажал хэрэгээ эмхидхэхэ гээшэ дурсагдаһан районуудай партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай зорилго болоно. Дурсагдаһан районуудта ороохото болон техническэ культурануудые, илангаяа хартаабха үтэгжүүлэгдээгүй газарта тарибал мүртэй үрэ гарадаггүйень мартажа болохогүй. Юуб гэхэдэ, сагай уларилай эгээн лэ таатай зохид байгаа һаань, иимэ тарилгаһаа бирагүйхэн ургаса абажа болохо юм. Зүгөөр тэрэ ургасаншье гаргашалагдаһан хүсэ, зөөриие хододоо харюулжа шададаггүй.

Новгородско, Псковско, Костромской, Великолукска болон РСФСР-эй, Белоруссиин, Прибалтикын, бусад зарим областьнуудай олон колхозууд болон совхозууд һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ороохото тариянай бага ургаса, гектар бүриһөө 3—4 центнерһээ

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Колхозниггууд, МТС, совхозуудай худэлмэришэдтэ, партийна, профсоюзна, комсомольско организацинуудта, советскэ ба худөө ажахын органуудта, мэргэжэлтэд болон худөө ажахын бүхы худэлмэрилэгшэдтэ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй

ХАНДАЛГА

(Үргэлжэлэл)

дээшэ бэшэ ургаса абана. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, тэдэ нютагуудта органическа үтэгжүүлгэ хүсэд һайнаар хэрэглэгдэнэгүй, газарай хүрьһэнэй үрэжэлые һэргээхэ тухай анхарал багаар табигдана. Тарилга хэхэ газарта органическа үтэгжүүлгэ хүсэд хүрэхэ хэмжээгээрнь заатагүй оруулха шухала, тиигэбэл һайн ургаса абтаха. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, Москвагай областиин колхозууд 1956 ондо ороонһото тарянай гектар бүриһөө дунда зэргээр 10,3 центнер ургаса хуряагаа, тиихэдэ Калининска областьдо ороймоол 6,9 центнер, Ярославска — 6,5 центнер, Калужска — 6 ба Рязанска — 5,6 центнер ургаса абтаа. Ургасын талаар иимэ илгаа юундэ гараһаб гэхэдэ, Москвагай областиин колхозууд һүүлэй үедэ газартаралангай ажалай культурые дээшэлүүлжэ, ороонһото культура таридаг газарта нютагай үтэгжүүлгэ схээр оруулдаг, академик Лысенкын болон Ленинэй нэрэмжэтэ Худөө ажахын наукануудай академиин бусад худэлмэрилэгшэдэй зохёоһон аргаар органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые холёод, тэрэниие үргэнөөр хэрэглэдэг болоо. Хара хүрьһэтэйшэ зонын олон колхозууд болон совхозууд ногоон үтэгжүүлгэ болгохын тулада люпин таридаг болоо. Энэ газарай хүрьһэнэй үрэжэлые схээр дээшэлүүлжэ байна. Колхозууд болон совхозуудта иимэ арга бүри үргэнөөр хэрэглэдэг болохо, люпинэй үрэһэ ургуулжа абаха худэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Яһала шиигтэй газартай районуудай түрүү колхозууд болон совхозууд сэбэр пар хэрэглэхээ һүүлэй үедэ болижо байна. Энэнь газараа хүсэдөөр ба бүрн ашаггайгаар хэрэглэхэ арга олгоно. Пар дээрэ эртын хартаабха, малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ вико овёс хоёрой хслисые, кукуруза болон пар зээлдэг бусад культурануудые таридаг иимэ колхозууд болон совхозууд худөө ажахын продукци бүри схээр абадаг болоо, схэ олзо доход нэмэжэ абана. Энэ зонын колхозууд болон совхозууд сэбэр пар үлөөхэеэ болижо, урда тээнь тарилга хэгдэһэн газарта таряа таридаг болоһоноо ямар аша туһа гарадаг байһыень һайнаар тооложо үзөөд, энэ хэмжээ-ябуулгые саашадаа эрид шууд бэелүүлжэ орохо зэргэтэй гээшэ.

Хэдэн городуудай болон илангаяа худөө нютагуудай ажалшад сахар дуталдана гэжэ тон зүбөөр гомдодог байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ сахарна свёклын тарилгын талмай нэмэһэн байбашье, ургасань үшөөл бага байһаар. Тиимэһээ Украинын свёкло таридаг колхозууд болон совхозууд, илангаяа Российскэ Федерациин, Белоруссиин свёкло таридаг колхозууд болон совхозууд сахарна свёклын ургасые дээшэлүүлхын тулада үбэлэй үедэ схээр худэлмэрилхэ зэргэтэй гээшэ. Тэдэ ургаса һайжаруулха хэмжээ абахатаяа хамта, илангаяа шииг сэхэтэй ба хара хүрьһэтэй газартай районуудта, хамагай түрүүндэ Краснодарска хизаарта, Ставрополиин хэдэн районуудта, мүн бусад районуудта сахарна свёклын тарилгын талмайе саашадань үргэдхэхэ шухала.

Хартаабха болон овощь ургуулха худэлмэри үнгэрэгшэ жэлдэ манайда нилээд һайжараа гэбэшье, эдэ үнэтэ культуранууд үшөөл дутамагаар абтана. Тиимэһээ эдэ культурануудай тарилгын талмайе саашадань үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абаха шухала. Манайда эртын хартаабха хүсэд хүрэхөөр үргүүлдаг болохын тулада худэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, иимэ хартаабха ургуулхада схэ ашагтай байна. Бүри олон янзын овощь таридаг болохо, помидор, үгэрсэ, перец, баклажан болон овощной бусад культурануудые элбэгээр ургуулан абадаг болохо хэрэгтэй.

Үнээдэйнгээ ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, мүн тоо толгойень олон болгожо, олон областьнууд нэгэ жэлэй турша соо һү һаажа абалгые нэгэ хахадхаа үлүүтэй дахин нэмээгээ гэжэ 1956 оной дүн дүршэл харуулаа. Түрүү областьнуудаар жэшээ абажа, область, хизаар, республика бүхэн 1957 ондо үнеэн бүриһөө һү һаалгые эрид дээшэлүүлжэ, ниитэ дээрээ бүри схэ һү һаажа абаха зорилго өөһэдынгөө үмэнэ табиха зэргэтэй. 1957 ондо үнеэн бүриһөө һү һаажа абалгые, бүхы дээрээ һү абалгые шэнэ шэнээр дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ байһанаа колхоз, совхоз бүхэн, район, область, хизаар ба республика бүхэн мүнөө тодорхойлхо ёһотой. 1957 ондо һайн һүөөр, һүнэй продуктнуудаар болон сүсэгын тоһоор ажалшадые хүсэдөөр хангаха шадаха хэмжээтэйгээр һү абахын тулада һү һаалгые саашадань дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

Мяха абалгые схэ болгохо гээшэ эгээн тоно ба орёо зорилгонуудай нэгэн байһан зандаа. Энэ хадаа манайда худөө ажалай эгээн лэ задагай һалбари болоно гээшэ. Мүнөө жэлдэ зарим республиканууд ба областьнууд бэшэ, харин район, область, хизаар ба республика бүхэн мяха абалгые ба гурэлдэ тушаалгые эрид схээр дээшэлүүлхэ зэргэтэй.

Түргэнөөр томо болодог дээрэһээнь, гахайнуудые олоор үсхэбэрилхэ гээшэ мяха абалгые эрид схээр дээшэлүүлхэ шухала арганууд нэгэн болоно. Тиихэдэ Украинын, Молдавиин, Краснодарска хизаарай болон Воронежско областиин колхозууд болон совхозуудай дүй дүршэлһөө харахада, залуу схэ гахайнуудые нэгэ удаа түрүүлэдэ шахаха гээшэ схэ удхашанартай байна. Воронежско областиин колхозууд 1957 ондо 200 мянган залуу схэ гахайе нэгэ удаа түрүүлжэ, 1.200 мянганһаа үсөөн бэшэ поршоонхо абахаар хараалһан байна. Хэрбээ, сбласть ба республика бүхэнэй иимэ жэшээ абаа гээшэ һаань, мяха абажа тушаалгые дээшэлүүлхэ талаар 1957 ондо бидэнэр нилээд схэ дэбжэлтэ туйлаха байнабди гэжэ сэхэ хэлэхээр байна. Тиихэдэ, гахайн мяха схээр абалгаһаа уламжалан колхозууд болон совхозуудай худэлмэриин схэхэн дутуу—урид шахажа таргалуулангүйгөөр хашараг, бурууһуудые олоор алададг ябадал зайсуулха арга маанадта олгогдохо. Хашараг, буруунуудые ядахын сагта үшөө нэгэ жэл соо байлгаһаа, ухэрэй мяха абалгые 20 процентһөө бага бэшээр схэ болгохо арга олгохо байна бшуу.

Шубуу олоор үсхэбэрилжэ, мяха абалгые нилээд схээр нэмэжэ болохо байна. Шубуу олоор үсхэбэрилжэ, схэ олзо доход оруулдаг колхозууд болон совхозууд манайда үсөөн бэшэ юм. Жэшээлхэдэ, Сталинска областиин Старомлиновска районой колхозуудта 1956 ондо 400 мянга гаран шубуу шахаа. Энэнь район дотор ороонһото культурануудай 100 гектар бүридэ 7,6 центнер шубуунай мяха абаха, мяха тушааха түсэбэйнгөө гурбанай нэгэ шахуу хубиие шубуунай мяхаар дүүргэхэ арга олгоо.

Шубуу үсхэхэ ажал колхозууд болон совхозуудай мууграар табягдаг гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэл колхозуудта шубуудынь олон болоогүй, харин үсөөрһэн байна. Тарьанажал ехэтэй Тамбовско, Балашовско, Омско областьнуудта шубуудайнь 20 процентын жэл соо хороһые болошогүй зүйл гэжэ тоолохо хэрэгтэй.

Һүүлэй үедэ зарим колхозуудта шубуунай фабриканууды эмхидхэдэг болобо. Энэ шухала хэрэг. Гэбэшье, колхоз, совхоз гээд лэ—алиншье өөрсэгүй, бултадаа—шубуунай фабрика барижа байха шадалгүй ха юм. Харин ороонһото культура таридаг лэ һаа,— ямаршье колхоз, ямаршье совхоз өөрсэгүй — шубуу үсхэжэ, шубуудай фермэ барижа байжа шадаха байнал.

Малажалай ашаг шэмэ, илангаяа һү схээр абадаг болохо талаар түйлагдаһан амжалтануудай түбхын түрүүндэ кукуруза тарилгые схэ болгоһоной аша үрэ мүн гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ культурые схээр таридаг болоһонойнгоо ашаар, олон колхозууд, совхозууд адуу малаа шэмэтэ, концентрированно тэжээлээр хүсэд хангана. Энэнь үнеэдһэй һү схээр һааха, мүн гахай олоор тэжээхэ арга тэдэндэ олгоно. Жэшээлхэдэ, Запорожско областиин колхозуудта үнеэн бүхэнэйдэ 7 тонно силос 1955 ондо дарагдаһан байгаа. Тиигэжэ, энэнь орон дотороо бултанһаа схэ һү 1956 ондо һааха арга тэдэндэ олгобо. Үнгэрэгшэ жэл Запорожско областиин колхозуудта силос 1,5 дахин шахуу схээр дарагдаа. Краснодарска хизаарай, Тамбовско, Воронежско ба бусад областьнуудай колхозуудта урда урда жэлэйхидэ орходоо һурагүй схэ силос дарагдаа.

Үнеэн бүхэндөө 10 тонноһоо бага бэшэ силос хаа хаанагүй бэлдэхэ гэһэн зорилго урдаа табижа, тэрэниие шиидхэхэ ёһотойбди. Тиибэл, колхозууд, совхозууд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр гурбан мянга, гурбан мянга гаран литр һү һаажа шадаха байна. Тэдэ, бидэ энээниие хэжэ шадаха гээшэ гүбди? Хэрбээ колхоз, совхоз бүхэндэ кукурузын үндэр ургаса абаа һаа, бидэ энээниие туйлажа шадахабди, хэхэ ёһотойшьебди. Тиигээдшье, бага талмай дээрэһээ силос схээр үгэдэг ондоо тиимэ культура манда байхагүйл.

Кукурузаар схэ силос дараһан үргэн схэ дүй дүршэл ашатай туһатай байһанаа харуулаа. Советскэ Союзда худөө ажахын культуранууд ургадаг лэ бүхы районуудта—хаа хаанагүй—бүри хойто зүгтэшье яһала һайн ургаса абтаа. Кукурузын сортын, газарай хүрьһэнэй һайн мууһаа болижо, илангаяа тэрээниие һайн муугаар тариһанһаа, харууһалһанһаа болижо, жэшээнь, хойто зүгтэ гектарай 200 центнер ногоон набша, дунда полосада 300, 500, 700 центнер хүрэтэр ногоон набша абтаһан байна. Гэбэшье, кукурузын ургаса бүхы дээрээ, хаана хаанагүй тиимэ һайн гэжэ хэлэлтэй бэшэ. Ороной олон нютагуудта энээнһээ бүри доошо ургаса абтана. Энэнь дунда зэргээр абтажа боломоор ургасаһаа нилээд доошоо ороно.

Тэрэнэй шалтагааниинь юуб? Кукуруза ургаха гү, али ургахагүй гү гэжэ эндэ бодоһонойшье хэрэггүй. Кукуруза болбол тэрээндэ дуратайгаар, һайнаар хандаһан газарта хаа хаанагүй ургадаг. Зүгөөр, энэ культурые мэдэхгүй, тэрээниие шудалдагүй, ургаса схэтэй сортнуудаар һайн үрэһэ хүрэнгэ хаадагүй, нютаг нютагайнь сагай уларилые, газарай хүрьһые хараада абангүйгөөр тарилгаа буруу хэдэг—тиимэ газарта ургаса багаар абтахань мэдээжэ. Кукуруза тарилгын агротехникэдэ хаана хаанагүй нэгэ адляар хандаха гээшэ тон буруу байна. Хара хүрьһэтэйшэ полосада газарай хүрьһэн хатуу, тиигээд шииг сэхэтэй байдаг. Тиин тэндэ урда зүгэйхидые дууряажа зөөлэн хүрьһэтэй, шииг багатай урда зүгэйхидэ адли гүнзэгыдэ кукурузын үрэһые таридаг ушар бии. Зөөлэн аад, шииг бвгатай хүрьһэтэй урда зүгтэ үрэһэ хүрэнгые гүнзэгыдэ, арба гаран сантиметр гүнзэгыдэ таридаг юм. Яахадаа гэхэдэ, кукуруза тариха үедэнь газарай хүрьһэнэй дээдэ талань хуурай байдаг. Зүгөөр, хара хүрьһэтэйшэ полосада урда зүгэйхидые дууряажа, гүнзэгыгөөр тарилга хэхэдэнь—тэрэнь газар дороһоо ороймоол дэбжэлдэггүй гү, али тон шэнгэнээр, эндэ тэндэ ургадаг байна.

Зарим колхозууд ба совхозуудай һалан муу ээдэ кукурузыенгаа тарилгые үнэн дээрэнь хосорголжорхиһон аад, тэрээнэйнгээ түлөө харюусахагүйн тула тарилгые хосороһоноо нюудаг, ургаха байһадань малаа оруулжа эдюулээ һэмди гэжэ хэлэдэг байнад. Иимэ нэгэ хэрэггүй зан һүүлэй үедэ манайда дэлгэрэжэ эхилһэн байгаа. Тиигээд, нютагуудтахи партийна, советскэ ба худөө ажахын органуудай худэлмэрилэгшэд энээниие бодото дээрэнь элишэлжэ, зэмэтэй зонуудтань зэмыень амасуулхын ороодо, харин кукурузын хосорхо һалашаһан байбашье, кукуруза ургаһан юм, тиигээд тэрээнээ малдаа эдюулээ юм гэжэ хажуурагшань баһал хэлэлсэжэ байдаг зантай. Кукурузын ургаарнь байхадань тэрээндэ адуу мал оруулхада ехэнхинь эдигдэхэ бэшэ, харин гэшхэгдэхэ байнал. Тиимэһээ зааханые һаа, бодомжоор ээзн ургажа байһан кукурузые малдаа оруулжа, эдеэлүүлхэгүй байхал.

Зарим хүтэлбэрилэгшэд кукуруза тарижа ургуулха зүб агротехникэдэ өөһэдөө һуража, хүн зоноо һургахын оронда энэ культурын тарилгын талмайе миил схэдхэхэ харгы руу орлдог. Тиигээд энэнь зохистой юумэ бэшэл. Тэдэнэр тарилгын талмайе схэ болгохо бүрэеэ—бүри доро ургаса хуряажа абана. Яахадааб гэхэдэ, тарилга схэ болохо бүрээ муу газарта заримдаа таридаха болоно, мүн тарилга схэ болохо бүрээ тэрээниие элдүүрилхэ ажал муудана. Тиигэжэ, манай эндэ кукуруза ургахагүй гэһэн—тиимэ ажаг һэжэг гээдэнги хүнэй һанаа бодолдо бухэжэнэ. Тиимын тула, өөһэд өөһэдынгөө ажалда хэрэгтэй зэргэөрнь —эгээл тиимээр кукуруза тариха хэрэгтэй. Энээндэ шухала зүйлынь юуб гэбэл, үрэһэ хүрэнгын шанарые, хүрьһэнэй шанарые, үтэгжүүлгые, тарилгые, харууһалгын шанарые хараадаа абаха хэрэгтэй.

Кукуруза тарижа дүршэһэн, энэ культурын түсгаар һайн шанарые ойлгожо абаһан газарта тэрээниие схээр сэгнэжэ, жэлһээ жэлдэ схээр таридаг байна. Гэхэтэй хамта, энэ культурые хүсэд ашаггайгаар хэрэглэжэ шададаггүй байһые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүнөө абаад үзэхэдэ, кукурузын нэгэ зарим хубаар силос дарадаг, зүгөөр, диилэнхииень буурсагынь хүсэд эдеэшэтэрынь байлгажа хуряадаг. Энэнь зүб гээшэ гү? Хэрбээ һайса тоолоод, һайса бодоод үзэбэл, энээниие зүб, бүтэмжэтэй хандалга гэжэ тоолохоор бэшэ юм. Кукурузые буурсагынь хүсэд эдешэтэр байлгахада тэжээлэй хэды единицэ абтана бэ, мүн эдеэшэжэ байхадань хуряахада, тэжээлэй хэды единицэ абтана бэ гэжэ элдэб зонануудаар хараад. тооложо гаргаад үзэгты. Жэшээлхэдэ, Украинада, Ростовско бусадшье зарим областьнуудта үрэ хуряахадань, тэрээнэй шэлбэнь малай өөдэтэй тэжээл болохоёо болишодог, тиимэһээ ондоо хэрэгсэлдэ тэрээниие хэрэглэдэг байха юм. Тиигээд,

кукурузын эдеэшэжэ байха үедэнь хуряагаа һаа, буурсаг болон шэлбээрнь һайн силос даража, малдаа эрхим тэжээл бэлдэжэ болоно. Зүгөөр, тиихэдээ тэжээлэйнь единицые тоогой талаар абажа харабал, ургаса үлүүгээр абтаһан болохо. Тиимын тула малаа эдеэлүүлхые хүсэд эдешэһэн буурсаг хэды шэнээн хуряахаб, үрэһэ хүрэнгэдэ гэжэ хэды шэнээн үлөөхэб, гүрэндэ тушааһын тулада хэды шэнээн үлөөхэб гэжэ колхозууд, совхозууд тооложо гаргаха ёһотой. Зүгөөр лэ кукурузынгаа диилэнхииень силос болгожо дарахада хэрэгтэй, тиибэл бидэнэр малажалай мүнөөнһөө һүрагүй түргөөр хүгжөөхэбди, кукуруза мүнөө тарилгагайнгаа шэнээн—тэрэ зэргын газар дээрэ һурагүй олон мал тэжээжэ шадахабди.

Колхозуудай ажал худэлмэриин дутагдалнууд тухай хэлэхэ зуураа, машинно-тракторна станцинуудай ажал худэлмэриин горьтойхон дутагдалнууд тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Тэдэнэй олонинь урдаа байһан зорилгонуудаа үшөөл мууса шиидхэнэ, колхозуудай гээгдэлые усадхахада, колхозниигуудай, илангаяа малшадай ажалые хүнгэдхэхэдэ туһаламжа багаар үзүүлнэ. Худөө ажахын машина техникэ бүхы МТС-үүдтэ бүтээсэ схэтэйгээр ашаглагдана гэхээр бэшэ. Ажалые эмхидхэхэ хэрэгтэ дутагдалнууд бии. Механизаторска кадрнуудые нэгэ газартань бэхижүүлжэ ажаллуулха, тэдэнэй ажалай бүтээсые бүхы жэлэй турша соо дээшэлүүлһээр дээшэлүүлхэ, худөө ажалда түрүү дүй дүршэлые бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала хэмжээнүүд абтанагүй. Зарим МТС-үүдэй директорнүүд зөөлэн хахалалгаар тооложо, тракторна худэлмэриингөө түсэбые дүүргэхын хойноһоо шуумайн орожо, худөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлжэ орой бирахагүй—тиимэ хэрэггүй хэрэгтэй тракторна худэлмэринүүдые колхозуудта хүүлдэг байна.

Жэшээлхэдэ, хүрьһыень гүнзэгыгөөр урбуулжа хуряаха хэһэн, хартаабхын, сахарна свёклын, бусад культурануудай ургаһан газарта намарай пар хахалха гү, угышье һаа намарай пар хахалхаа байтараа тэрэ газар дээрэнь ошожо, тарянай узуурта лущени хэхэ гээ мэтэ—хэрэггүй ажал гаргадаг байна. Тиигэжэ, гүрэндэ ба колхозуудта һаалта хохидол үзүүлдэг, горючи болон мүнгэн зөөриие аша үрэгүйгөөр урин тарингынь хэдэг юм. Гүрэнэй аша туһые хараада абан, бүхы МТС-үүд алмалтын гүрим шангаар сахиха ёһотой. МТС-эй үйлэдбэриин ажал-ябуулгые мүнгэнэй хэмжүүрээр хинажа байха саг ерээ.

Трактор бүхэн, худөө ажахын машина бүхэн һайнаар худэлжэ шадаха юм гэжэ нютагуудай партийна, советскэ, худөө ажахын органуудай лаб найдамжатай байхын тулада заһабари эмхидхэлгые һайжаруулха, заһабариин шанарай хойноһоо хинаалта шангадхаха хэрэгтэй. Тэрэшэлэн худөө ажахын машина техникые бүри бүтээсэтэйгээр ашаглажа, тэрээнэй ашаар худөө үйлэдбэридэ ажалай ресурснуудай шахардуу байдагыень болюулха, худөө ажахын бүхы худэлмэринүүдые эрхим болзорто үнгэргэхэ арга болоожо бии болгохо тухай—эдэ бүхы асуудалнуудые бодожо үзэхэ хэрэгтэй.

Үбэлэй үедэ тракторна паркые бүтээсэ багатайгаар, ашаг багатайгаар хэрэглэжэ, морёор гү, али ондоо малаар хэжэ болохо ажалда үнэтэ горючи схээр гаргажа болохогүй. 54 мориной хүсэтэй «ДТ-54» гэжэ трактор бүхэли үдэрэй турша соо гансахан тонно соломо фермэ дээрэ шэрэжэ асардаг, тиихэдэ тэрэ трактор дээрэ 3—4 хүн худэлмэрилдэг ушар Уралай, илангаяа Баруун Сибириин МТС ба колхозуудта үзэгдэдэг. Тиигээд энэнь эзэн ёһоор хандаһан ябадал гээшэ гү гэжэ асууха. Гэхэтэй хамта, энэ худэлмэриие хоёр морёор гансахан лэ хүн бүтээжэ шадаха байгаа.

Нютагай партийна ба советскэ органууд машиннотракторна паркые бэлэн болгохо, тэрэниие зүбөөр ашаглаха хэрэгые өөһэдынгөө шанга хинаалта доро абаха ёһотой.

Худөө ажахын продукци бүри схээр абадаг болохын тула, тэрээнэйнгээ өөрынь үнные химдаруулхын тула бии байгаа арга боломжонууда мууса хэрэглэдэг совхозууд үсөөн бэшэ бии. Олон совхозууд гаргаада ороно. Шэнэ ба боро газар ашаглажа байһан районуудта совхозууд мүнөө дээрээ гансал талаараа, тарянажалайнгаал талаар дэбжэжэ ябана. Зүгөөр тэндэхи совхоз бүхэн ашаг олзо схэтэй, олон һалбаритай ажахы болохо хүсэд аргатай юм.

Зорилго юуб гэхэдэ, 1957 ондо худөө ажахын продуктнуудые абаха түсэбөө совхоз бүхэн заабол дүүргэхэ, үйлэдбэрэе бүри схэ товарна болгохо, гарзагүйгөөр ажаллааха ёһотой. Партийна ба советскэ органууд совхозуудай худэлмэридэ анхаралаа схээр табиха байна.

Олон колхозуудта, совхозуудта, машинно-тракторна станцинуудта барилга үшөөл мууса шиидхэгдэнэ. Зарим хүтэлбэрилэгшэд барилгынгаа тэрэ гээгдэлые централизованноор табигдадаг хэрэгсэл ба материалнууд дутана гэһэн шалтагаанаар сагааруулха гэжэ оролдодог. Тэдэ энэ хэрэгтэ худэлмэрилэгшэдэй өөһэдынь үсхэл оролдолго, нютаг дээрэхи аргаяа бэдэрэн оложо, үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал айхабтар шухала гэжэ тэдэнэр мартана. Колхозуудай, совхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд үсхэл оролдолго гаргаад байхадаа зөөри зөөшэ багаар гаргашалжа, хулһаар, самааннаар, шулуугаар, нютагайнгаа бэшэшье материалнуудаар барилга схээр хэжэ байһан—иимэ жэшээнүүд үсөөн бэшэ бии юм. Нютагайнгаа арга боломжые барилга хэхэдээ хаа хаанагүй бүри схээр хэрэглэхэ, энээндэ үсхэл оролдолго гаргагшадые али болохоор урмашуулха хэрэгтэй. Үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай барилгануудай асуудалнуудые, гэр байра өөһэдөө бариһадань, заһахадань совхозуудай, МТС-үүдэй худэлмэришэдтэ, колхозниигуудта туһаламжа үзүүлхэ асуудалнуудые һайнаар ба түргэнөөр шиидхэхэдэмнай эдэ бүгэдэ туһалха хэрэгтэй. Эдэ асуудалнууд шэнэ ба боро газар ашаглажа байһан районуудта түсгаар схэ удхашанартай болоно. Тэндэ гэр байра, культурно-ажаһуудалай байшангуудые бариха хэрэгтэ партийна, советскэ ба худөө ажахын органууд түсгаар анхаралаа хандуулжа, оролдолго гаргаха ёһотой.

Мүнөө үедэ худөө ажалдамнай үнгэрэгшэ жэлэй худэлмэриин дүнгүүд гаргадажа, 1957 оной түсэбэй дүүрэлтэ хангаха хэмжээ-ябуулганууд зохёогдожо байна. Энэ худэлмэриие ябуулхадаа юу хэжэ шухалаб гэхэдэ—колхоз, совхоз бүхэндэ, МТС бүхэндэ дутагдалнууд али бүхы талаараа гүнзэгыгөөр элирүүлэгдэн шүүмжэлэгдэхэ, бии байгаа арга боломжонууд үлэмжэ дүүрэнээр тодоруулагдаха, ажахын һалбари бүхэниие саашадань бүри түргэнөөр хүгжөөхэ тодорхой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаха зэргэтэй.

Үсөөхэн тэды хүтэлбэрилха худэлмэрилэгшэдэй ха-

баадалгатайгаар бэшэ, харин үргэн ниитэ колхозниигуудые, МТС ба совхозуудай худэлмэришэдые, мэргэжэлтэдые хабаадуулан энэ худэлмэри хэжэ байха колхозууд, МТС ба совхозууд зүб юумэ хэжэ байна гээшэ. 1956 ондо гаргагдаһан алдуу дутуунуудые дэнэрһээ улуу һайнаар хэн мэдэхэ бэлэй. Мүн ажалда зөөрн багаар гаргашалжа, худөө ажахын бүтээгдэхүүн дэг гэктар 100 гектар бүхэндэ продукци бүри схээр абаха шэнэ жэлдэ абахын тула юу хэхэб гэжэ тэдэниие һаа мэдэхэ хэн байха бэлэй. Пёдондо жэлэй дүнгүүдые энэ жэлэй хэмжээ-ябуулгануудые бригаданууд, фермэнүүдтэ, совхозуудай отделенинүүдтэ, колхозниигуудай, МТС ба совхозуудай худэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаануудта дэрэ зүбшэн хэлсэһэн зохистой.

Тиихэдээ, шэнэ юумэ үгсэн бэелүүлэгшэдэй дүршэлые, тэдэнэй ажалай түрүү арга методуудые хараадаа абажа, али болохысоо һайнаар хэрэглэхэ, тэдэнэй оруулһан бүхы дурадхалнуудые анхаралтай нарижаар хаража үзэхэ гээшэ тон шухала. Нормонуудай бага, дутуу дунда байхагүйн тулада, ажалай нормонууд тухай асуудалнуудые колхоз, совхоз бүхэн хэлсэжэ үзэхэ, фермэ дээрэхи ажал схэтэй хүтэлбэририе ямар аргаар онһоноруулхаб, продукци абахын дээ ажалай гаргашые яажа хорооохоб гэжэ бодожо үзэбэл зүйтэй гээшэ ха.

Худөө ажахые түсэблэлгын шэнэ гүрим колхозниигуудай, совхозуудай худэлмэришэдэй, худөөгэй бүх ажалшадай үсхэн зохёохы оролдолго хэшээлые дэмгэн бадаруулаа, олонниитын эдэбхиие схэ болгоо, ажалые үлэмжэ бодомжотойгоор эмхидхэн ябуулхада туһалаа. Гэхэтэй хамта, энэ тоггоол зарим районууд зүбөөр ойлгогдожо, зүбөөр бэелүүлэгдэнэ гэжэ хэлэхээр бэшэ. Нютагайнгаа байдалые, илгаас хараалагдаа абажа, өөрынгөө ажахые хүгжөөхөөр, тиигэжэ дурадхаа түсэблэхэ арга боломжо зарим газарнуудта колхозниигуудта бодото дээрээ олгогдоногүй. Даалгабари ринууд гэһэн нэрэтэйгээр, элдэб эсын түсэбүүдые зарим нютагуудта баадхажа үргэлжэлһөөр. Тиимэ һээ газараа һайнаар ашаглаха, худөө ажахын культуранудай ургаса, малажалай ашаг шэмэ схээр абадаг болохо зорилготой колхозниигууд үсхэл эдэбхи хаһагдажа бага болоно. КПСС-эй ЦК гээтэйгөөр, өөһэдынгөө дураар түсэблэхэ эрхэ колхозниигууд ба колхозуудта үгтэһэн байна. Тиимын тула энэ эрхыень бодото дээрэнь эдлүүлхэ хэрэгтэй.

Колхозуудые дам саашаданшье эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхэ, тэдээнэй хамтын ажалые али болохоор хүгжөөхэ, колхозой ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, тиигэжэ колхозниигуудай ажабайдалые улам һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Хамтын ажахы болбол колхозниигуудай бүхы ажабайдалай гол эшэ үндэһэниинь мүн. Тиигээд тэрэ ажахын ургажа, бэхижэжэ байһан газарта, худөө ажахын продуктнуудые жэлһээ жэлдэ схээр абажа байһан, продукциин единицэдэ ажал багаар гаргашладаг болоҗо байһан газарта, газар дайдаяа үлэмжэ һайнаар ашаглажа, тэндэһээн олзо доход схэдхэжэ абажа байһан газарта үйлэдбэридэ гаргашалагдаһан ажалта үдэр һайнаар түлэгдэдэг, колхозниигуудынь үнэр баян ажаһуудаг, таряа талха, бэшэшье продукт, мүнгэ алта схээр абадаг ушар олон колхозуудай жэшээ дээрэһээ хаража болоно. Тиимэ тула бидэнэр колхозуудай экономикые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн шудалжа, газар дайдынгаа баялигые бүри һайнаар ашаглаха, колхозниигуудай ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Эгээл энэ бүри үргашаа дабшаха арга найдабаримнай байна гээшэл.

1956 оной дүнгүүдые гаргажа, мүнөө жэлэй хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо байхадаа энэ дороо хэлэгдэ худэлмэри тухайгаа мартабалһаа схэ алдуу болохо байһал. Юуб гэхэдэ, мүнөө, энэ дороо хэзээдэ ёһотой худэлмэриин ямараар хэгдэһэнһээ боложо, 1957 ондо худөө ажахын продукци бүри схээр абадаг болохо гэһэн зорилго шиидхэгдэхэ байна бшуу. Колхоз бүхэн эрхим һайн сортовой үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ, нютагай ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые сул схээр хадагалха ба хэрэглэхэ ёһотой. Энээн тухай һаналаа табиха зэргэтэйбди. Заһагдаһан трактор бүхэн тодорхой болзор соогоо эблэрэнгүй, һайнаар худэлхынь тула тракторнууд ба худөө ажахын машинануудые саг соонь, шанартайгаар заһаха хэрэгтэй.

Малай үбэлжэлгэдэ түсгаар анхарал хандуулжа, адуу малаа ухуулхэгүй, үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ мүн нёдондо жэлэйхиһээ һурагүй схэ болохын тула адуу малаа зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһалха шухала.

Кадрнуудые олоорнь һургахын тула, тэдэнэй мэргэжэлынь дээшэлүүлхын, эрдэм ухаанай болон түрүү ажалай туйлалтануудые тэдэнэй шудалхынь тулада үбэлэй сагые хэрэглэхэ байна.

**

Партийна, советскэ ба комсомольско организацинууд болбол колхозуудта, МТС болон совхозуудта политическэ, культурно-ниитын худэлмэри үнгэргэхэдэ анхаралаа схээр табидаг болохо ёһотой. Колхозниигууд, МТС-үүд ба совхозуудай худэлмэришэд политическэ, худөө ажахын болон бусад асуудалнуудаар элидхэл болон хөөрөөнүүдые саг соонь дуулаха шагнаха аргатай байха зэргэтэй.

Худөө тосхонуудые бүри үргэнөөр радиотой болгохо, худөө ажахын худэлмэрилэгшэдтэ кинокартина бүри олоор харуулжа, мүн культурно-олонниитын ондоошье хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэжэ байха шухала. Худөөгэй залуушуулай дунда ябуулагдаха хүмүүжүүлгэ худэлмэридэ түсгаар анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Залуушуулай амаралтые шадамар бэрхээр эмхидхэхэ, ниитэ-политическэ ажал-ябуулгада, ажал худэлмэридэ залуушуулай гаргаһан эдэбхи хэшээлые, үсхэл оролдолгые али болохоор дэбжээн бадаруулжа дэмжэжэ байха хэрэгтэй.

Хүндэтэ нүхэдүүд! 1957 он худөө ажахые шэнэ бүри схэ хүсэтэйгөөр дэбжэхэ жэл болог лэ! Зургаадахи табаижэл соо худөө ажахые схээр дэбжүүлхэ гэһэн Парти ба Правительствын программые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ худөөгэй ажалшадай оролдолго хэшээл зориулхые Эхэ оронойнмай интересүүд эрижэ байна.

Эрэгтэй ба эмэгтэй колхозниигууд, МТС ба совхозуудай худэлмэришэд, мэргэжэлтэд, худөө ажахын бүхы худэлмэрилэгшэд болбол худөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөн дэбжүүлхэ КПСС-эй XX съездээр табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ бэээ гэжэ батаар найдажа байһанаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элишэлэн мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

САРАТОВСКА ОБЛАСТЬДО ЛЕНИНЭЙ ОРДЕН БАРЮУЛАГДАБА

САРАТОВ, январиин 16. (ТАСС). Мүнөөдэр областьдо правительствын үндэр дээдэ шан—Ленинэй орден барюулагдажа, ажалшадайнь ажабайдалда баясхалантай, гайхамшагта үдэр болобо.

Энэ баяр баясхаланта ушарта зорюулагдан, партиин Саратовска областной комитедэй пленумэй болон ажалшадай депутадуудай областной Соведэй сессиин нэгэдэмэл заседани мүнөөдэр болоо. Худөө ажахын, промышленностиин, шэнэ барилгануудай түрүүшүүл, хүршэ областьнуудһаа ерэһэн айлшад, Сталинградска болон Днепропетровско областьнуудай түлөөлэгшэд Н. Г. Чернышевскиин нэрэмжэтэ опера ба балетэй театрын зал соо суглараа. Сталинградска болон Днепропетровско областиин ажалшад мүрысөөндэ талха таряанай түлөө тэмсэлдэ ажалай ехэ илалта туйлаһан байна.

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Г. А. Денисов заседани нээгээд, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түлөөлэгшэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй секретарь нүхэр М. А. Сусловта үгэ үгөө.

М. А. СУСЛОВАЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэд!

Шэнэ ба боро газар элдүүрилһэнэй ашаар орооһо таряа үргүүлан абаха хэрэгтэ элитэ ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө, гүрэндэ 100 миллион пүүд таряа тушааха уялгаа амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө Саратовска областиие Ленинэй орденоор Советскэ Социалистическэ Республиканудай Союзай Верховно Соведэй Президиум шагнаһан байна. Правительственна энэ дээдэ шангые танай областьдо мүнөөдэр барюулха би золтой байнаб (альга ташалга).

Советскэ Правительство хадаа областиие шагнахатаяа хамта, шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглалгада габьяатай байһанайнь, 1956 оной ургаса хураалгые болон таряа бэлэдхэлые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө Саратовска областиин худөө ажахын 3702 түрүүшүүлые Советскэ Союзай орденууд болон медальнуудаар шагнаа. Тэрэ тоодо найман худэлмэрилэгшэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээргэ олгодоо, 212 хүн Ленинэй орденоор, 545 хүн Ажалай Улаан тугай орденоор, 1.021 хүн «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, мүн 1.916 хүн медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Эрхим дээдэ шанда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан областиин бүхы ажалшадые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй зүгһөө үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалнаб. (Альга ташалга).

Худөө ажахын продуктнуудые, илангаяа орооһо таряа абалгаар ороной эгээн томо областьнуудай нэгэн болошого Саратовска областиин социалистическэ худөө ажахы хүгжэн дэбжэжэ байна. Энэнь бидэнэй бултыемнай баясуулна. Областиин совхозууд болон колхозууд шэнэ ба боро газар элдүүрилһэнэй ашаар һүүлэй хоёр жэлэй турша соо тарилгынгаа талмайе 730 мянган гектараар үргэдхөө. Орооһо таряа нийтэ дээрэнь суглуулжа абалгые 1954 онойхитой сасуулбал хоёр дахад шахуу дахин нэмэжэ, 1956 ондо 100 миллион пүүд таряа гүрэндэ тушаагаа. Гайхамшагта илалта туйлагдаһаниинь сохомтой гэшэ. Саратовска область эдэ шэнэ хэмжээнэй таряа урда тээнь үргүүлдэггүй ба гүрэндэ тушаадаггүй байгаа гэжэ тэмдэглэхээр байна. Тиимэһээ, Эхэ оронойнгоо үмэнэ уялгые гүнзэгы ехээр мэдэрэгшэ областиин олонхи колхозниигууд, совхозууд болон машинно-тракторна станцинуудай худэлмэрилэгшэд, худөө ажахын мэргэжэлтэд, партийна, советскэ болон комсомольско худэлмэрилэгшэд худөө ажахын үнгэрһэн жэлдэ эбтэй эмхитэйгээр, оролдолго ехэтэйгээр ажаллаа гэжэ хэлэхэ бүхы үндэһэ баримта бии байна.

Областиин партийна болон советскэ организацинууд эмхидхэхы үүргэеэ дээшэлүүлээ. Эдэ бүгэдэ богонихон үе соо шэнэ ба боро газар горьтойгоор элдүүрилэн ашаглаха, газартаряалан эрхилэлгын культурые дээшэлүүлхэ, агрономическа наукые бүри һайнаар хэрэглэхэ ба худөө ажахын бүхы худэлмэрие бүри һайнаар үнгэргэхэ арга олгоо.

Нүхэдүүд! Орооһо таряа үргүүлан абаха ба бэлэдхэхэ талаар Саратовска областиин туйлаһан амжалтанууд ороной худөө ажахын һүүлэй жэлнүүдтэ нийтэ дээрэ хүгжэһэнэй нэгэ хубинь болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ Советскэ Союз дотор орооһо таряан нилээд ехээр абтаа. Тиигэжэ колхозниигуудай ажалта үдэртэ орооһо таряа бүри ехээр хубааха, гүрэндэ таряа тушааха ба худалдажа, гүрэнэй һанда 1955 онойхидо орходоо миллиард лүүгээй шүүдээр ехэ таряа оруулха арга болоһон байна.

Таряа талханай түлөө тэмсэлдэ туйлагдаһан амжалтаараа советскэ бүхы хүнүүд мүнөө омогорхохо ёһоорой омогорхожо байна. Энэ илалтань зүндөө туйлагдаа бэшэ юм. Коммунистическэ партиин хүтэлбэрээр бүхы советскэ арад тон ехэ худэлмэри хэжэ энэ илалтада хүрөө тулаа.

Колхозууд болон совхозуудые бэхижүүлхэ, худөө ажахые эрид ехээр хүгжөөн дэбжээлгые хангаха зорилгоор Коммунистическэ партиин Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет ехэ хэмжээ-ябуулгануудые наринаар зохёожо, шууд бэелүүлһэн байна. Социалистическэ газартаряалангай материально-техническэ база нилээд ехээр бэхижээ. Оройдоол һүүлшын гурбан жэлэй турша соо манай индустри 650 мянган трактор (15 хүсэтэйдэ оруулхада) худөө ажахыда үгөө, тэрэ тоодо Саратовска область 12 мянган трактор абаа. Худөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо талаар худөө ажахын худэлмэрилэгшэдые урмашалые парти, правительство дээшэлүүлһэн байна. Энэ зорилгоор тарянанай, хартаабхын, техническэ культуранудай, овощиин, мяханай, һүнэй болон бусад продуктнуудай бэлэдхэлэй сэнгүүд дээшэлүүлэгдээ. Колхозууд болон колхозниигуудай үүсхэл дээшэлүүлхын тулада худөө ажахын үйлэдбэрие түсэблэлгэ эмхидхэлгэдэ горьтой хубилалтанууд оруулагдаһан байна. Манай социалистическэ худөө ажахын барагдашагүй арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ, илангаяа орооһо таряа абаха түгэлдэр ехэ резерв болошого шэнэ ба боро газарые элдүүрилхэ гэһэн зорилго парти эрид сэхээр табяа.

Партиин шиидхэбэринүүдые советскэ хүнүүд ехээр һайшаагаа. Коммунистическэ партиин зүб политика, колхозниигууд, МТС-үүд болон совхозуудай худэлмэрилэгшэдэй ажалай үгаа ехэ эдэбхи хүсэлэн, манай алдарта залуушуулай шэн габьяата ажал, партийна болон советскэ органуудай хэлэн үгаа ехэ эмхидхэлэй худэлмэри, городой зүгһөө худөө нютагта үзүүлэгдэһэн үгаа ехэ туһаламжа хадаа бэелүүлэгдэшэгүй гэжэ олон хүнэй һанагдахаар байһан аад, ехэ юумэ хэхэ арга олгоо. Гурбан жэлэй турша соо 35,5 миллион гектар шэнэ ба боро газар хахалагдаа. Шэнэ газар элдүүрилгэ советскэ арадай ажалай гайхамшагта габьяа болохо байһан тулада хэтэ үедөө түүхэдэ орохо байна гэжэ ехэ хэлэхээр байна. (Альга ташалга).

Парти, правительствын абаһан хэмжээнүүдэй ашаар бидэнэр орооһо таряа нилээд ехээр суглуулжа абахаһаа гадна, мүн сахарна свёкло, хлопок, лён, хартаабха гэхэ зэргын тиимэ культурануудые горьтойгоор абадаг болообди.

Малажалда амжалтанууд туйлагдаа. Гэбэшье, малажал үшөөл удаанаар хүгжөөгдэнэ. Малажалай продуктнуудаар, илангаяа мяхаар арад зоной улам үргэжэ байһан хэрэглээнэй хэрэгсэлые дүтэмагаар хангаагүй байна. Нийтын малажалһаа һү абалгын дээшэлүүлһые тэмдэглэхэдэ аятай байна. Гурбан жэлэй саада тээ ороной колхозуудта үнеэн бүриһөө жэлэй турша соо нэгэ мянга бага үлүүтэй килограмм һүн һаагдаг байгаа һаа, 1955—1956 оной ажахын жэлдэ 1.597 килограмм һүн үнеэн бүриһөө һаагдаа. Һү һаажа абалгын ба бэлэдхэлгын ехэ болоһоной дээрээ хүн зониие сагаан эдеэгээр хангалгые эли бодоор һайжаруулха аргатай болообди.

Социалистическэ худөө ажахын амжалтанууд советскэ бүхы хүнүүдые баясуулан зоригжуулна. Манай худөө ажахын продуктнуудай, хамагай түрүүндэ талха хилээмэнэй ехэ болохо тудам бидэнэр арадай ажахые бүри түргэнөөр хүгжөөжэ, ажалшадай байдалые улам саашань һайжаруулжа шадаха байнабди.

Орооһо таряа бүри ехээр абадаг болохо гэшэ коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ, арадай хэрэглэлгэ бүхы зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохын түлөө тэмсэлдэ тахаршагүй юм. Талха тарянай ехэ байха тудам манай Эхэ орон бүри түгэлдэр хүсэтэй байхал.

Социалистическэ индустрие хүгжөөлгэдэ үгаа ехэ амжалтануудай ба худөө ажахыда илалтануудай туйлагдаһанай ашаар манай орон агуухэ, хүсэн түгэлдэр гүрэн болоо. Уласхоорондын бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Советскэ Союз эдэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Советскэ Союзай, социалистическэ лагериин бусад оронуудай хүсэ шадалай улам ехээр ургалга, тэдэнэй эб найрамдалда дуратай политика бүгэдэнийтын эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ эрхим баталгаа болоно. Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын болон социалистическэ бүхы лагериин эб найрамдалда дуратай политика национальна бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө, империалистическэ дарлалтаһаа хүсэдөөр сүлөөрхын түлөө колониальна оронуудай арадуудай хэжэ байһан баатарлиг ба амжалтатай тэмсэлдэ үгаа ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Социалистическэ оронуудай агуухэ туйлалтанууд, колониальна арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй амжалтанууд, мүн колониальна системын һандаран уналга хадаа өөрынгөө зэврэлгын хойноһоо шэшэрэлдэжэ, эб найрамдалые болон социализмые үзэн ядажа байдаг империалистическэ уламаршадай һанаа бодолдо ороһоошье таарадагагүй байна. Тиимэһээ, баруун гүрэнүүдэй зээрхэг түримхэй этэгээдүүд уласхоорондын оршон байдалые һүүлэй үедэ шангалуулха оролдон байна бэшүү.

Империалистическэ хархис этэгээдүүд хадаа социалистическэ гүрэнүүдэй болон коммунистическэ партинуудай эб эхиенъ алдахуулхын тулада бүри ехээр һэдэлгэ гаргана. Тэмсэлэй элдэб эсын харата мүухай арга методнуудые хэрэглэжэ, хорото аашануудые гаргана, мүн социалистическэ оронуудай политика тушаа һэжэг түрүүлхын, социализмын үзэл сурталай дабагдашагүй ехэ нүлөөе һуларуулхын тулада худал хуурмаг үгэ хүүрэр табаадаг, хардалга гүрдэлгэ хэдэг байна.

Хоро шараа бусалһан империалистическэ хархис хүсэнүүд болошогүй тэнэг нүүр хэжэ, революци харша үймөө Венгридэ эмхидхэ, Египедтэ зэбсэгтэ добтолго хээ. Гэбэшье, «шоно яһанда хахаха, дайсадай хоро шарандаа хахаха» гэжэ зоной дунда хөөрэлдэдэг байна (альга ташалга). Уласхоорондын харис хүсэнүүдэй эдэ бүхы гутамшаг һанаашалганууд заатагүй бүрүү һүрэхэл.

Тиигэжэ, венгер арадай арадай-демократическа байгуулалтые болон социалистическэ туйлалтануудые усадхаха, Венгридэ фашистска засаг түрэ дахяад байгуулха, Европодо шэнэ дайн һүжэрөөхэ аюултай гуламта Венгрие болгохо гэжэ дотоодын контрреволюциин болон уласхоорондын хархис хүсэнүүдэй гаргаһан харата һанаашалганууд бүрүү һүрөө.

Бэеэ даанхай Египедые бута сохихо, тиигээд Дүтын ба Дунда Зүүн зүгэй оронуудта колониальна богоолшолон дахяад тогтоохо зорилгоор Англиин ба Францийн империалистическэ этэгээдүүд, тэдэнэй Израильдахи табюулнууд Египедтэ зэсэргүү дайн байлдаа үүдхэжэ һэн. Гэбэшье, империалистнуудай түсэбүүд эндэ гутамшагтай бүрүү һүрөө. Эб найрамдалда дуратай арадууд колонизаторнуудай зээрхэг түримхэй ябуулгые таһалдуулаа. Тиихэдэ, египет арадай эрэлхэг зоригто тэмсэл, бүхы дэлхэйн түрүү хүнүүдэй хүсэтэ ехэ буруушаалга, Советскэ правительствын зүгһөө хэрэг түримхэйшүүлдэ хэгдэһэн эрид шанга уридшалан һануулга шиидхэхы удхашанартай байна.

Тиимэ болохолоороо, эб найрамдалай болон социализмын хүсэнүүд дайнай хүсэнүүдтэ орходоо бүри түгэлдэр ехэ байба. Мүнөө үедэ Дүтын ба Дунда Зүүн зүгэй оронуудта Англиин болон Францийн байдалай һуларжа байхада «Эйзенхауэрэй доктрина» гэжэ нэрлэгдэдэг колонизаторска программа Америкын Холбоото Штадуудай империалистнууд табяад байна. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй энэ хубида өөһэдынгөө эзэрхэлгэ бэелүүлхэ, нефтиин баялиг уурхайнуудынь өөһэдынгөө гарта абаха, тиигэжэ араб арадуудые дахяад богоолшолон дарлаха тэдэнэр хүсэлэнтэй. Энэнь эб найрамдалда горьтой аюул тохёолдуулна.

Гэбэшье, араб арадуудые богоолшолон мүлжэхэ гэжэ американска империалистнуудай гаргажа байһан һэдэлгэ Египедтэ эсэргүү английска болон французска добтолгын буруу һүрэһэн шэнгеэр баһал буруу һүрэхэ байһаниинь сохомтой, нүхэдүүд. Колонизаторнуудай эзэрхэжэ байдаг үе саг үнгэрөө, бусалтагүйгөөр үнгэрөө.

Социалистическэ оронуудай арадууд, эб найрамдалда дуратай бүхы арадууд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэдэнэр хадаа империалистическэ түримхэйшүүлэй ябуулгаһаа уламжалан уласхоорондын оршон байдалай зарим зэргээр хурсадаһан баримтанууд дээрэһээ иимэ шухала тобшолол хэнэ: һэрэмжэеэ дээшэлүүлхэ, бата бэхи эб найрамдалай түлөө арадуудай тэмсэл шангадхаха, коммунистическэ болон худэлмэришэнэй партинуудай хоорондохи ахадүүгэй холбоо барисаа саашадань бэхижүүлхэ, эб найрамдалай болон социализмын хэрэгэй хүсэд илахын тулада социалистическэ оронуудай агууехэ хани нэгэдэлые бэхижүүлхэ байна. (Нэрьемэ альга ташалга).

Өөһэдынгөө шэн зоригто ажалаар манай социалистическэ Эхэ ороной экономическа хүсэ шадалые бидэнэр бүри саашадань бэхижүүлхэбди. (Альга ташалга).

Нүхэд! Һүүлэй жэлнүүдтэ манай ороной худөө ажахые, тэрэ тоодо Саратовска областиин худөө ажахые хүгжөөлгэдэ амжалтануудай туйлагдаһаниинь сохомтой. Зүгөөр, бидэнэр тэдэ амжалтануудые хэтэрхэй ехээр һайрхахагүй, эдэ амжалтануудынай худөө ажахые ехээр хүгжөөхэ ябадалай имагтал эхинииень болоно гэжэ тоолохо зэргэтэйбди. Энээн тухай али болохоор һайрхаха, бардамалаха гэшэ хоротой ба аюултай байна. Колхозуудай, совхозуудай болон МТС-үүдэй худэлмэридэ дутуу дундануудба алдуу эндүүнүүд үшөө гарадаг.

Худөө ажахын үйлэдбэриин ашаг олзые саашадань дээшэлүүлхын тулада үгаа ехэ резервүүдэй бии байһан тухай нэгэшье минута соо мартажа болохогүй. Социалистическэ худөө ажахыда бии байһан эдэ арга боломжонууд үшөө ашаглагдаагүй гү, али тон дутуугаар ашаглагдадаг байна.

Худөө ажахын гол культурануудай ургасые жэшээ болгон абаад үзэе. Энэ ургаса үшөөл багаар абтана, тэрэ тоодо Саратовска областьдошье бага байна гэжэ мэдэрэнгүй гараха аргагүй байна. Танай область хадаа орооһото культурануудай ургасые түрүү колхозууд болон совхозуудайнгаа мүнөө түлээд байһанда хүрэтэр бүхы колхозууд болон совхозуудаа дээшэлүүлбэл, гансахан энээнһээ орооһо тарянай абалгые нилээд ехээр дээшэлүүлжэ шадаха байгаа.

Малажал хүгжөөлгөөр, илангаяа гахай болон шубуу үсхэбэрилгөөр Саратовска область ороной олон областьнуудһаа үшөө гээгдэжэ ябана. Малажал хүгжөөлгөөр түрүү областьнуудые Саратовска областиингаа хүсэхын тулада таанад, нүхэдүүд, һайнаар, нилээд ехээр ажаллаха ёһотой болоно. Областиин колхозууд болон совхозуудта хонин болон гахай үсөөн. Худөө ажахын эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ область дотор ороойлоо 10 центнер мяхан абтана, тиихэдэ, Балашовско область 21 центнер, Тамбовско—25 центнер мяха абадаг байха юм. Таанад, нүхэдүүд, ядахын сагта худөө ажахын эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ мяха абаха талаар Балашовско ба Тамбовско областьнуудые богони болзор соо хүсэхэ ёһотой, хүсэжэ шадахаш байнат. Мяха абалгые ба тушаалтые түргэнөөр нэмээхын тулада ямар ехэ арга боломжонууд бии байһые Воронежско областиин колхозуудай дүй дүршэл харуулна. Эдэ колхозууд гансахан лэ үнгэрэгшэ жэлэй турша соо гүрэндэ мяха тушаалгые ба худалдаалгые хоёр үлүүтэй дахин нэмээхэтэеэ хамта, малайнгаа тоо толгойе нилээд олон болгоо.

Саратовска областьдо үнеэдэһэ һү һаалга үшөөл багашаг байна. Хэрбээ, областиин колхозуудта үнгэрэгшэ жэлдэ дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1.645 литр һүн һаагдаһан байгаа һаань, Балашовско областиин колхозуудта үнеэн бүриһөө 2.046 литр, Тамбовско—2.134 литр, Воронежско—2.407 литр, Рязанска—2.656 литр һүн һаагдаһан байна.

1957 онние худөө ажахын бэлэбаринуудые хүгжөөлгэдэ эрид хубилалта хэхэ жэл болгохыень худөө ажахын худэлмэрилэгшэдые Коммунистическэ партиин Центральна Комитет ба ССР Союзай Министрнүүдэй Совет уряална. Орооһо таряа элбэгээр үргүүлан абаха гэшэ худөө ажахын гол зорилго зандаа саашадаа үлэнэ. Шэнэ болон боро газар саашадань элдүүрилхэ худэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ шухала. Худөө ажахын бүхы культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ гэшэ газартаряалангай талаар үнэхөөрөөл бүгэдэарадай зорилго болоно. Хартаабха болон овощиин тарилгын талмайе саашадань үргэдхэхэдэ, эдэ культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ шухала байна. Ороной Зүүн Урда талын эрхэ байдалда эдэ бүхы зорилгонуудые шиидхэхын тулада хүсэ шадалаа ехээр гаргаха, газартаряалан эрхилэлгын культурые бүри дээшэлүүлхэ, техническэ бүхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүри ехэ бүтээлтэйгээр ашаглаха шухала болоно.

1957 ондо хүн зондо мяха нилээд толгойсоор худалдадаг болохын, ажалшадай хэрэглэжэ һүн һөөр, һүнэй продуктнуудаар болон сүсэгын тоһоор таһалгаряагүйгөөр хангахын тулада малажал бүри түргэнөөр хүгжөөн дэбжээхэ, һү ба илангаяа мяха абалгые ехэ болгохо гэшэ хойшолуулашагүй зорилго болоно. Энэ зорилго шиидхэхын тулада үнеэдэй, хонидой, гахайн, тэжээмэл шубуудай тоо толгой олон болгохо, эбэртэ бодо мал ба хонин бүри олоор шахадаг ба адуулжа таргалуулдаг, гахайнуудые шахадаг болохо, адуу малдаа үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болохо шухала.

Колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлһэнэй, бүхы колхознигуудай ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар колхозуудай нийтын ажахые бүхы талаһаань бүри ехээр хүгжөөхэ, колхозно таряашадай байдалые улам һайжаруулха, колхозникуудай ажалта үдэртэ боро бодолой, мүн мүнгэн түлөөһэ ехээр үгэдэг болохо шухала байна.

Нүхэдүүд! Областиингоо дээдэ шанда—агуухэ Ленинэй ордендо хүртэһэндэ харюу болгон Саратовска областиин колхозниигууд, МТС-үүд болон совхозуудай худэлмэрилэгшэд, коммунистнууд, комсомолецууд, партийнабэшэ нүхэд—бүхы ажалшад бүри ехэ эршэ зориотойгоор худэлжэ, Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 40-дэхи жэлэй ойе бүри ехэ гайхамшагта амжалтануудаар угтаха, манай Советскэ Эхэ ороной хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ, ажалшадай байдал саашадань һайжаруулха хэрэгтэ, коммунизм байгуулха агуухэ хэрэгтэ бүри ехэ туһа нэмэри оруулха гэжэ тон ехээр этигэжэ байһанаа элишэлэн мэдүүлхэемни зүбшөөгты. (Нэрьемэ альга ташалга).

Коммунизм байгуулагша манай советскэ арад мандаха болтогой! (Альга ташалга).

Советскэ Союзай агуухэ Коммунистическэ партиин мандаха болтогой! (Нэрьемэ, замхашагүй удаан альга ташалга болоно. Бултадаа хүл дээрээ бодожо зогсоно).

Тиигээд, Саратовска областиие Ленинэй орденоор шагнаһан тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые М. А. Суслов уншаа. Указай текстые зал соо байгшад хүл дээрээ зогсоод шагнаһан байна. Удаань бүхы сугларагшадай нэрьемэ оваацяар угтагдан М. А. Суслов КПСС-эй Обкомой нэгэдэхи секретарь Г. А. Денисовтэ, областиин Областной Соведэй исполкомой түрүүлэгшэ А. П. Бочкаревта Ленинэй орден барюулаа.

Г. А. Денисов харюугай үгэ хэлээ:

— Областиин Ленинэй орденоор шагнагдаһые Саратовска областиин ажалшад үгаа ехэ баяртайгаар угтаа. Худөө ажахые эрид ехээр хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэдэ горьтой туһа нэмэри оруулһаараа областиин худэлмэрилэгшэд, таряашад болон интеллигенци омогорхоно. Энэ хадаа Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн политикые шууд сэхээр бэелүүлһэнэй үрэ дүн мүн болоно гэжэ тэрэ хэлээ.

Анхарал оролдолгын түлөө Коммунистическэ партида болон Советскэ правительстводо үнэн зүрхэнэй халуун баяр баясхалан областиин бүхы ажалшадай зүгһөө нүхэр Денисов хүргэһэн байна. Үндэр дээдэ шанда харюу болгон, Социалистическэ Ажалай Геройн хүндэтэ нэрээргэ олгоһондонь харюу болгон, худөө ажахын ажалшад олон түрүүшүүлэй орденууд болон медальнуудаар шагнагдаһанда харюу болгон 1957 ондо 170—180 миллион пүүд орооһо таряа абахын түлөө тэмсэхээр областиин ажалшад хүсэд шиндэнги байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Удаань «Труд» совхозой директор Социалистическэ Ажалай Герой Ю. В. Мирошниченко, Дергачевско МТС-эй директор И. С. Елисеев (Ленинэй орденоор шагнагдаһан), Новоузенска районой Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ М. И. Китаев, Саратовско подшипниковэ заводой худэлмэрилэгшэ нүхэр Пашина, ажалшадай депутадуудай Сталинградска областной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Панькин, Днепропетровско облгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Моржев гэгшэд үгэ хэлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ болон КПСС-эй ЦК-да эльгэмэ амаршалга бэшэгые нэгэдэмэл заседаниин хабаадагшад ехэ эдэбхитэйгээр батална абаа.

Түгэсхэлдэнь нүхэр Суслов шагнагдагшадта орденууд болон медальнуудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө барюулаа. Заседаниин һүүлээр ехэ концерт болоо.

* * *

КПСС-эй Центральна Комитедэй секретарь М. А. Суслов мүнөөдэр Саратовой предприятинууд болон культурын эмхи зургаануудта ороо. Нүхэр Суслов гүрэнэй подшипниково заводто хүрөөд, предприятиин худэлмэрилэгшэд, инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэдтэй, хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө, химическэ промышленностиин тон томо предприяти болохо синтетическэ спиртын заводой барилгые хараа.

Н. Г. Чернышевскиин нэрэмжэтэ Гүрэнэй университедэй научна библиотекын шэнэ байшангые үдын хойто тээ М. А. Суслов хараа.

(ТАСС).

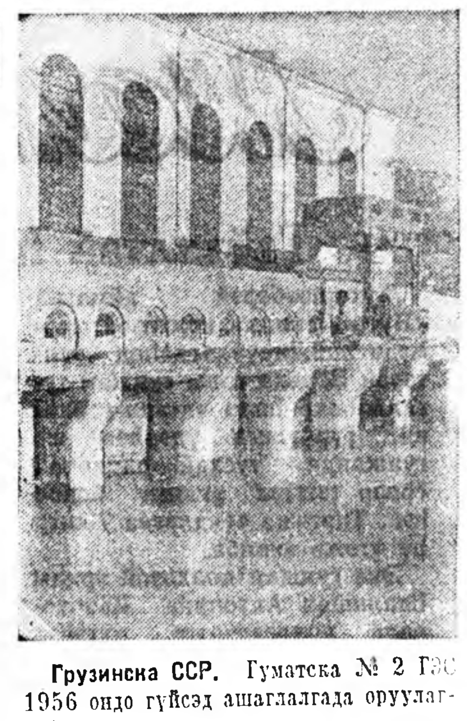

Грузинска ССР. Гуматска № 2 ГЭС 1956 ондо гүйсэд ашаглалгада оруулагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гуматска № 2 ГЭС-эй байшан. **ТАСС-эй фотохронико.**

Нүхэд Н. С. Хрущев К. Е. Ворошилов хоёр Ташкентһээ мордобо

ТАШКЕНТ, январиин 17. (ТАСС). Казахска ССР-тэ Ленинэй орден барюулаад, Алма-Атаһаа Москва орохо замдаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов мүнөөдэр үглөөгүүр Ташкентдэ буугаа.

Узбекистанай худөө ажахын түрүүшүүлэй съезддэ хабаадалсаһан, хлопок ургуулдаг суута хүнүүд, республикын столицын ажалшадай олон мянган түлөөлэгшэд аэродром дээрэ сугларба.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев, Узбекистанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. А. Мухитдинов, Узбекскэ ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Ш. Р. Рашидов, Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ С. К. Камалов, Узбекистанай КП-гэй ЦК-гэй секретарьнууд Р. Е. Мельников, А. А. Алимов, М. А. Абдуразаков, З. Р. Рахимбабаева, республикын министрнүүд ба бусад аэродром дээрэ ерэнэ.

Н. С. Хрущев К. Е. Ворошилов хоёрой Москва мордохо «ТУ-104» гэжэ реактивна самолёт ниидэхээр бэлэн болгогдобо. Нүхэр Н. С. Хрущев микрофондо дүтэлөөд, ингэжэ хэлэбэ:

— Правительственна үндэр дээдэ шан—Ленинэй ордениие Узбекскэ республикада СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар барюулха зол намда тудаба. Бидэнэр баяртай, ехэ һайндэртэ байгаабди. Теэд һайндэрнай дүүрэжэ, мордохо саг ерээ.

Узбекистанда байхадаа, узбек арад, тэрэнэй кадрнуудай ехэ юумэ хэжэ шадаха байһыень би ойлгооб. Тиимэһээ республикатнай бүри ехэ амжалта туйлаха бэзэ гэжэ найданаб. Гурба миллион тонно хлопок ургуулжа, орондоо тушааха уялга таанад абаат. Теэд таанадта хүсэн, эршэ шадал гээшэ бии гээшэ. Тиимэһээ, узбек арад абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ шадаха байһаниинь дамжаггүй. Ажахыдаа болон культурна ажал-ябуулгадаа шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай, ажабайдалдаа амжалта туйлахыень хүн бүхэндэ хүсэнэб. Уулзатараа баяртай, хүндэтэ нүхэд!

Н. С. Хрущевой эдэ үгэнүүдэйнь һүүлээр нэрьемэ альга ташалган болоно. К. Е. Ворошиловай үгэ хэлэн сугларагшадта хандахада, альга ташалган улам түргэдэнэ.

— Хүндэтэ нүхэд! Намайе Казахстанда байһанаа ерэбэ гэжэ таанад мэдэнэт. Партиин ЦК-гэй болон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар би казах арадта Ленинэй орден барюулааб. Тиимэһээ, казах арадтал, мүн узбегшье арад эдэ баяртай үдэрнүүдтэ сэдьхэл дүүрэн, хүхюу ябана гэжэ би ойлгоноб. Үндэр дээдэ правительственна шанда Узбекскэ республикын хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, би өөрынгөө зүгһөө таанадые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб. Социалистическэ Ажалай шэнэ Геройнуудые бултыень, орден, медальда хүртэһэн бүхы хүнүүдые, Узбекистанай бүхы ажалшадые амаршалнаб.

К. Е. Ворошилов коммунизм байгуулха хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө, Советскэ Союзай арадуудай һуларшагүй хани барисаатай байхын түлөө һайн һайханаар юрөөгөөд, хани халуунаар угтажа, үдэшэн мордохуулһанайнь түлөө эндэ сугларагшадта бултандань баясхалан хүргэбэ.

Нүхэр Н. С. Хрущев, К. Е. Ворошилов, мүн Узбекистанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. А. Мухитдинов самолёт тээшэ ошоно. Хүүгэд гүйлдэжэ ерээд, тэдээндэ баглаа томо сэсэгүүдые барюулна. Самолёдшье һууриһаа хүдэлжэ, агаарта хөөрэн дэгдэжэ, Москва тээшэ шэглэн ниидэбэ.

* *

Нүхэр Н. С. Хрущев болон К. Е. Ворошилов мүнөөдэр Москвада буугаа. Узбекистанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. А. Мухитдинов тэдэнтэй хамта ерэлсээ.

Манай республикын һонин

Гайхалтай һүтэй гунжан

Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой фермэдэ һайжаруулагдаһан үүлтэрэй Зорька гэжэ гунжан тугаллаһаар һара үнгэржэ байна. Түрүүшын үдэрһөө энэ гунжанда тусхай рационой ёһоор тэжээл үгтэдэг болоо һэн. Тиигэжэ сүүдхэдэ 7 литр һү үгэжэ эхилбэ.

Энэ гунжан колхозой эрхим һаалишан Антонина Дьячковада даалгагдажа үгтэһэн байгаа. Баян дүй дүршэлтэй һаалишан нүхэр Дьячкова энэ гунжанһаа ехэ һү һаахын түлөө түрүүшын үдэрһөө эхилэн оролдоо һэн. Залуу үнеэгээ дулаан, хуурай байрада байлгажа, үбһэ тэжээлынь үдэрһөө үдэртэ нэмээжэ эдээлүүлбэ. Һаахынгаа урда үнеэнэйгээ дэлэнгые бүлеэн уһаар угаадаг, нидхэдэг юм. Үдэртөө дүрбэ дахин һаадаг.

Энэ үнеэндэ үдэртөө 7 килограмм үбһэ, 5,5 килограмм зелёнко, 6,5 килограмм гурилай һагшадаһа, 12 килограмм силос, 30 литр бардаа эдюулээд байхада 23,5 литр һү үгэдэг болобо. Саашадаа энэ тэжээлэдэнь үшөө 12 килограмм хартаабха, 0,5 килограмм зелёнко, 0,5 килограмм гурилай һагшадаһа, 5 килограмм силос, 2 килограмм жмых нэмэжэ үгэхэдэнь 5,2 процент тоһолиготой 35,6 литр һү үгэдэг болоһон байна. Үдэртөө үгэдэг һүеынь тоһондо оруулхада 1,85 килограмм тоһон болоно.

Һара хахадай турша Зорька гунжанһаа 1200 литр һүн һаагдаба. Харууһалга, эдээлүүлгэнь энэ хэмжээндэ байлгаа һаа, жэлдээ 7000 литр һүн һаагдаха байна.

А. Балдаев, Гашейн МТС-эй главна зоотехник.

Депогой улаан буланда

Улан-Удын деподо олон залуушуул ажалладаг юм. Үбэлэй ута үдэшэ заводойнгоо улаан буланда тэдэнэр сугларжа сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ.

Зузаан бүд нэмэрюулэгдэнхэй үргэн столые тойрон хүдэр бэетэй хүбүүд домино гоор нааданад. Тэдээниие хүрээлээд, «һанаагаа зобоошод» зогсоод байна. Бултадаа шанга шангаар дуу гаралсана, энеэлдэнэ, хүхинэ.

Зэлжээтэ рейсээ дүүргээд, машинистнууд Черкун Сайфутдинов хоёр амархаяа улаан буландаа ерэнэ. Депо дотор шатараар түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон турнирта тэдэнэр хоюулаа хабаадалсана. Ондоо нэгэ таһалга соо боксёрнууд сугларжа, ирхүүгэйхидтэй уулзалгада бэлдэнэ. Тэдэнэй дунда кочегарнууд Василий Чупаха, Владимир Венедиктов, слесарь Владимир Посохов, машинистнууд Пурбо Балданов, Николай Семенов ба бусад бии.

Уншалгын таһаг соо энэ үедэ шэмээгүй байна. Тэндэ олон басагад, хүбүүд суглараад, шэнэ газетэ, журнал, уранһайханой ном уншана.

Депогойхид ингэжэ үбэлэй ута үдэшые хүхюу сэнгэлигээр үнгэргэнэ.

В. Иванов.

Эрхим жолоодогшо Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба

Павел Игнатьевич Симонов Улан-Удын модоной заводто табан жэл удаагуур жолоодогшоор хүдэлнэ. Автоматическа аргаар ашаа тээхэ механизм дээрэ ажаллаха зуураа, үйлэдбэринһээ даабрииие 150—170 процент дүүргэнэ.

1956 ондо модоной завод «Комсомолец Т—60» гэжэ шэнэ түхэлэй модо шэрэхэ машина абаһан юм. Жолоодогшо Симонов дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэ байһан дээрэһээ энэ машина дээрэ ажаллаха болоо һэн. Богони саг соо тэрэ машинаяа шудалжа, даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ эхилбэ. Павел Игнатьевич механизмда анхаралтайгаар хандадаг, тэрэнэй гүйсэд ашаглажа шададаг байна. Мүн горючи болон тоһодолгын материал гамтайгаар гаргашаладаг дээрэһээ ехэ алмалта хэнэ. Автоажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ нүхэр Симонов түрүүлжэ ябана.

Ажалдаа һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө нүхэр Симонов БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Комсомолец Т—60» гэжэ модо шэрэдэг машина хюреэдэгдэһэн модо абаашажа ябана. Хүрөэ соо энэ машинэ жолоодогшо П. И. Симонов харуулагдана.

Л. Кочергин.

Плакат-газетэ

Хизаар ороноо шэнжэлэгшын Кяхтын музейн ба СССР-эй географическа обществын Кяхтадахи отделениин «Хизаар ороноо шэнжэлэгшэ» гэжэ плакат-газетын ээлжээтэ номер гаргагдаба.

Плакат-газетын түрүү бэшэг соо Советскэ засагай тогтоһоор 40 жэлэй ойдо зорюулан хизаар ороноо шэнжэлэлгын хүдэлмэриие улам һайжаруулжа, нютаг нютагта советскэ засаг байгуулагда хаана ямар юумэ хэгдэһэн тухай түүхэтэ материалнуудые суглуулха тухай шэлгэнэ.

«1957 ондо» гэһэн статья уншагшадта яһала һонирхолтой. Росси Хитад хоёрой хоорондохи хилэ тогтоолгын Буринска хэлсээн баталагдаһаар 230 жэлэйнь ой 1957 ондо гүйсэхэнь, 1957 оной октябриин 25-да Кяхта городой 230 жэлэйнь ой, мүн декабриин 27-до Кяхтын библиотекын эмхидхэгдэһээр 70 жэлэйнь ой болохо гэжэ тэндэ хэлэгдэнэ.

Мүн энэ газетэдэ мэргэжэлтэдэй зүбшөөл, Кяхтын геологуудай хүдэлмэри, хизаар ороноо шэнжэлэгшэ И. Я. Кондаков тухай ба бусад статьянууд толилогдоһон. Газетэ ганса Кяхтын аймагай бэшэ, харин Байгал шадарай бусад нютагуудай авторнуудай статьянуудые толилдог юм.

А. Сурмач.

Зайн гал яларба

Бичурын аймагай центрһээ баруун хойшоо арбаад модоной газарта Калининай нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз оршодог.

Колхозойнь центртэ хоёр комплексно бригада эмхидхэгдэнхэй. Тус колхозой правлениин (түрүүлэгшэнь Ч. М. Митыпов) үүсхэлээр түрүүшынхеэ эндэ электростанци баригдаа. Тиигэжэ Алташа нютагтахи 60-аад колхознигуудай гэртэ мүнөө электрын гэрэл оруулагдаад байна.

Электростанци колхознигуудай гэрые гэрэлтүүлхэһээ гадна, тэрэмэ, ороохо үйрүүлдэг машина хүдэлгэнэ.

А. Борбоев.

Шэнэ хүгжэм, дуунуудые бэшэхэб

Шэнэ, 1957 оной туршада иимэ дуу, хүгжэм зохёохо хүсэлэнтэйб. Абида Арсалановай бэшэһэн либреттээр «Жаргал» гэжэ хүгжэмтэ комеди мүнөө бэшэжэ дүүргүүтэй байнаб. Шэнэ жэлэй февраль һарада оперо ба балеэдэй театрта тус хүгжэмтэ комеди табигдаха юм.

Намжил Балданогой бэшэһэн либреттээр «Ангара хүүхэн» гэжэ балеэдэй хүгжэм 1957 ондо бэшэхэ түсэб тэбяад, һаяхай бэшэжэ эхилээб.

Залуушуулай Бүхэдэлхэйн фестивальда зорюулжа, олохон дуунуудые бэшэхэ һанаатайб. Мүнөө Хоца Намсараевай Ленин тухай, Ч. Цыдендамбаевай зохёоһон «Жаргалмаа» шүлэгтэ хүгжэмынь бэшэжэ дүүргээб. Залуушуулай бэшэшье дуунуудые саашадаа бэшэхэ байнаб.

Ахадүү монгол арадай гоё һайхан дуу хүгжэмые шэнжэлэн үзэжэ, хүгжэм бэшэхэ зорилготой байнаб. Һаяхан республикымнай дуу, хатарай ансамбль Монгол ороноор ябаад ерээ. Мүн би тэндэ ошолдожо, Монголой элитэ композиторнуудай нэгэн болохо Мурдоржитай танилсааб. Саашадаа шэнэ зохёолнуудаа хоорондоо андалдан абалсажа байха болобобди. Мүнөө монгол нүхэдтөө зорюулан сюитэ бэшээд, эльгээхээр байнаб.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулан, нэгэ симфоническэ хүгжэм бэшэхэ гэжэ шиидээд, бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэйб.

Бау Ямпилов, композитор.

Түл абалга түлэг дундаа

Закаменай аймагай «Байкал» колхозой хонишод үбэлэй хурьгадые абахын тула үнгэргэшэ зун бүхы ехэ хонидос ороондо оруулһан байгаа. Мүнөө эндэхи хонишод үбэлэй түл абажа байна.

Цыбык Андреевагай даадаг отара дээрэ 300 гаран эхэ хонид тоолгоно. Мүнөө эндэ 200 хурьгад абтаад, нэгэшье хороотогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай.

Мүн тус колхозой бусад отарануудта үбэлэй хурьгад абтажа байна.

С. Тарбаев.

„Сатирын шагаабари" гэдэг гаргагдаба

ВЛКСМ-эй Бичурын айком залуушуулай дунда ябуулагдаха хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулна. Эндэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин олон арга зүйлнүүд хэрэглэгдэнэ. Мүнөө МТС-эй зоно бүхэндэ «Сатирын шагаабари» гаргагдана. Энэндэ комсомольско организацинууд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

Ниитын журам эбдэгшэд, ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, һамуу һалхай ябадалтай хүнүүд эндэ хурсаар шүүмжэлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Бага-Куналейн столовын хүдэлмэрилэгшэ М. Бухольцева хүдөөгэй клуб соо һамуу һалхай ябадал гаргаһанайнгаа түлөө һаяхан энэ «шагаабаряар шагаалуулжа» шанга шүүмжэлэлдэ ороһон байна.

Журам эбдэгшэдтэй комсомолецууд ингэжэ тэмсэнэ.

Г. Рютин.

265 модошод курорт, санаторинуудта амараа

Республикымнай ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшад жэл ерэхэ бүри курорт, санаторинуудта олоороо ошодог боложо байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Хандагатайн, Шулуутайн, мүн бусадшье леспромхозуудһаа хамта дээрэ 265 хүн курорт, санаторинуудта амараа. Амаргашадай олонхинь Кисловодск, Сочи, Горячинск, Тунхэнэй «Аршан» ошоһон байна. Гадна, 200 гаран модошод амаралтын гэрнүүдтэ ошоо.

Энэ жэлдэ 277 модошод курорт, санаторинуудта амархань. Амаралтын гэрнүүдтэ мүн лэ олон хүн ошохо юм. Республикын ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэдэй 550 үхибүүд ерэхэ зун пионернүүдэй лагерьнуудта амархань.

Модошодто путёвконуудые үгэхын тулада энэ жэлдэ 500 мянга гаран түхэриг һомологдоо.

Н. Тюрнев.

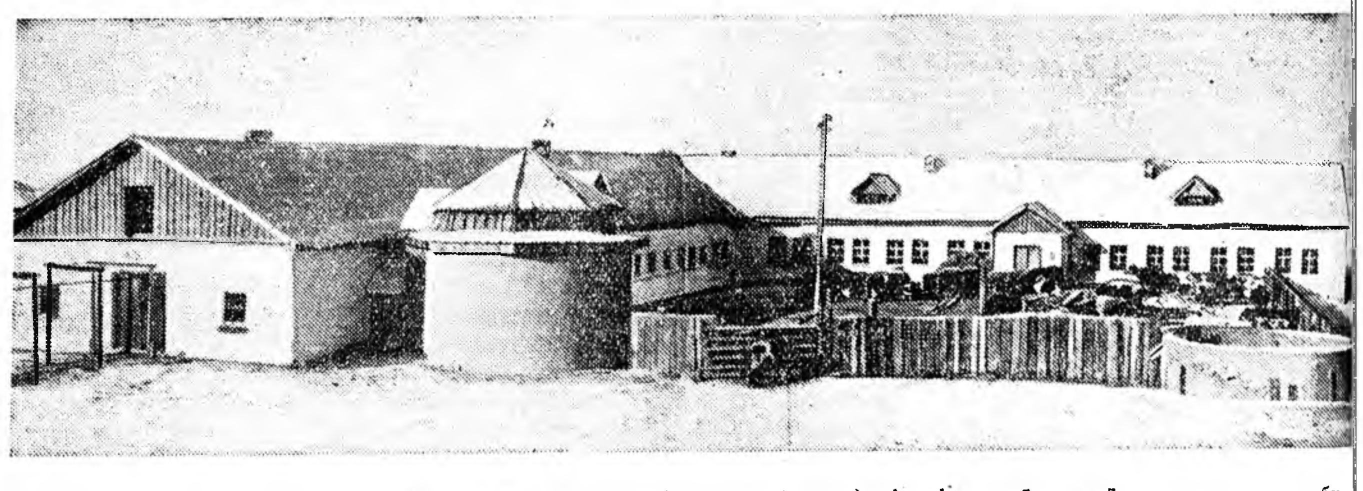

Нёдондо Байкало-Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз 100 үнеэнэй байха типовой байра шлакобетоноор бариһан байна. Энэнь республика соо түрүүшынхеэ шлакобетоноор баригдаһан типовой байра болоно. Иимэ байра модоор баригдаһанһаа һураггүй үнэгүй, түргэн саг соо бүтээгдэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнеэдэй типовой байра харуулагдана.

М. Тимофеевай фото.

Колхозой барилгашад

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой коммунист нүхэр Цыреновэй даадаг барилгын бригада хүдэлмэрээ һайнаар эмхидхэнэ.

Энэ бригадада 20 хүн хүдэлдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлэй һүүлшын хоёр һарада тус бригадынхид 1500 хонидой байха 3 байра, 140 эбэртэ бодо малай байха 2 байра, малшадай байха 5 гэр барижа ашаглалтада үгэхэ түсэбтэй байгаа. Барилгашад эршэмтэй һайнаар ажаллажа, энэ түсэбөө болзорһоонь урид, декабриин 15-да дүүргээ. Шэнэ жэлэй гаратар түсэбһөө гадуур үшөө нэгэ бани, 2 кормокухни, тоһо тушаажа абаха пункт бариһан байна.

Бригадын гэшүүд түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэхынгээ хажуугаар барилгын материалнуудые бэлэдхэнэ. Түсэбһөө гадуур мянга гаран кубометр модо бэлэдхээд, тэрэнэйнгээ хахадыень барилгын газарта шэрэжэ асараа.

Колхоздо хоёр пилорама хүдэлнэ. Тэдэнь хюрөөдэгдэхэ материалаар дүүрэн хангагдана.

Барилгашадай олонхинь үдэрэйнгөө даабариие үлүүлэн дүүргэнэ. Нүхэд Шайхудинов, Цыдыпов, Галимов ба бусад үдэрэйнгөө нормые 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэдэнэй хэһэн хүдэлмэри һайн шанартай байдаг. Эдэнэр аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаһан юм.

Тус бригадада модо шэрэдэг хоёр машина хүдэлнэ. Тэдэниие жолоодогшод Б. Ламуев, С. Аюшеев гэгшэд социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябана.

Коммунист Доржи Порхоновой ажалые илангаяа тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ нүхэр эрхим барилгашан байхынгаа хажуугаар, мүн лэ эдэбхитэй агитатор юм. Үдэрэй хоолой забһарта нүхэдэйнгөө дунда элдэб хөөрэлдөө хэдэг, газетэ уншажа үгэдэг байна. Бригадынгаа гэшүүдэй дунда хэдэн олон газетэ тараагаа.

Х. Санжиев.

Үнинэй МТС

Байкало-Кударын аймагай Кабанскын МТС республикын үнинэй МТС-үүдэй нэгэн юм. Тус МТС-эй эмхидхэгдэһээр 25 жэлэйнь ой байгша оной февралиин 23-да гүйсэхэнь. Энэ һайндэрөө ажалай амжалтаар угтахын түлөө МТС-эй механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлбэ. МТС-эй заһабарилгын цехүүдтэ, узелнуудта трактор болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилга түлэг дундаа ябажа байна. Һүүлэй мэдээгээр, эндэ 34 трактор, 14 комбайн, бухы сеялкэнүүд, 55 анзаһан заһагдажа, тарилгада гарахаар бэлэдхэгдэбэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ МТС-эй машинно-тракторна паркын хэдэнтэ эли бодо һайжаржа, жэл бүри бараг һайн ургаса хуряагдадаг болоо. Мүн тракторна хүдэлмэриингөө үнгэрһэн жэлэй түсэбые механизаторнууд холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. МТС-эй дирекци, парторганизаци механизаторнуудай мэргэжэл шадабаринь дээшэлүүлхын тула ехэ оролдоно гаргана.

Мүнөө Кабанскын МТС-эй оршодог һуурин хүдэлмэришэдэй тосхондол адли болошонхой. Илангаяа һүүлэй хоёр жэлэй туршада олон байра баригдаа. Энэ жэлдэшье ехэ барилга хэгдэжэ байна. Типовой мастерской, механизаторнуудай байха 1 байра бэлэн болоо. МТС-эй һууринда һургуули, клуб, бани гэхэ мэтэ культурно-ажаhуулгын барилганууд олоор баригдана.

МТС-эй 25 жэлэй ойн баяртай дашарамдуулан механизаторнууд һүүлэй үедэ бүри үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа байна.

С. Доржиев.

Тобшо һонинууд

Түймэр унтарааба. Шоно сохижо алаба

✪ Бичурын аймагай Бага-Куналейн тосхондо ажаһуудаг нүхэр Казаковой гэр гэнтэ шаташаба. Гэрэйнь дал, хашаань галай дүлэндэ абтаад, улаа бутаржа байба. Тиин, Бичурын, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн аймагуудай хоорондын мүрысөөндэ хабаадалсахаар ерэһэн спортсменүүд тэрэниие хаража саһаан байна. Бага-Куналейн дунда һургуулиин багша нүхэр Икин түймэр унтараалгада ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Г. Рютин.

✪ Закаменай аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн Ринчин Вальжуров Сарлаан гэжэ нютагһаа гэртээ бусажа ябатарнь, посхоодой хашаанай хажуугаар шоно хатаржа ябаба.

— Юу хэхэ гээшэб, буу үгылби гэжэ Ринчин бодохотойгоо сасуу, хабшалга хуха татажа абаба ха. Тиин шоно харгыһаа гаража аалихан холодобо. Ринчин шоные намнажа хүсөөд хабшалгадашаба. Шоно бүтүүхэн ган-гүн гээд мүхэрижэ унаад, дахин бодохо гэхэдээ үшөө хабшалгада хүртөөд амигүй тарайшаба. Харан гэхээнь тэрэнь урьхатай шоно байшаба. «Ай даа, энэшни минии табиһан урьхаһаа алдуураа, өөртэмни ушарбал» гэжэ Ринчин ойлгобо ха.

С. Тарбаев.

БАУНТЫН ТАЙГАДА. Ф. Сорокиной фотоэтюд.

Аюр һаалишан болобо

Аяар холын Ахын аймагай малшан Аюр Санжитович Гармаев республикын гурбан эрэ һаалишадай хандалгатай танилсаад, һаалишан болохо дуратай байһанаа комсомольско организацидаа мэдүүлһэн. Тэдэ Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой правлени ба комсомольско эхин организаци тэрэнэй эрмэлзэлые һайшаажа, Аюр Гармаевта хайнаг үнеэдэй фермын һаалишан болгобо. Тэрэнэдэ мүнөө 20 үнеэн даалгажа үгтэнхэй.

Нүхэр Гармаев һаалишан байһан тайгаа хамта Доодо Тэргэтэ гэжэ нютагтахи малшадай культбазын даагшаар хүдэлмэрилнэ. Тэрэнэй даажа байһан культбаза һайн тохёолготэй, һаруул дулаан байдаг. Малшад культбазадаа ерэжэ, сүлөөтэй сагаа сэнгэлиг хүхюунээр үнгэргэнэ.

Д. Шарастепанов.

60 наһатай ангуушан

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Жалсарай Санжанович Балданов бага наһанһаа хойшо ангажа эхилээ һэн. Мүнөө үндэр наһатай болобошье, сүлөөтэй сагтаа агнахаяа ой тайгаа ябашадаг зантай.

Һаяхан Жалсарай Санжанович Ороңго голой эхиндэхи ой тайга соо неделиин туршада агнахаяа гараа. 60 наһатай ангуушан 4 булга бариһан, нэгэ булга амидыгаар асарһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ангууша Жалсарай Санжанович Балданов 1-дэхи классай һурагша—өөрынгөө аша басаган Катида бариһан булганай арһа харуулжа байна.

Ц. Жаргаловай фото.

Культурнаар амарна

Улан-Удын судна заһабарилгын заводто олон залуушуул хүдэлмэрилнэ. Мүнөө залуушуул хүдэлмэриингөө һүүлээр культурнаар амарха дүүрэн арга боломжотой. Тэдэнэр ажалайнгаа һүүлээр улаан буландаа сугларжа, сүлөөтэй сагаа шэнэ газетэ, журналнуудые уншажа, элдэб элидхэл, лекци шагнана.

Д. Балданов.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-33. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00326. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 32.